

การปรับโครงสร้างกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต

โดย

นาย ภาวัต ต้นสกุล

รองอธิบดี

กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร การป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๖

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

เรื่อง การปรับโครงสร้างองค์กร กรณีศึกษาของเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต
ลักษณะวิชา การเมือง

ผู้วิจัย นายภควัต ต้นสกุล หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

เอกสารวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน้าที่และความรับผิดชอบของเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งปัจจุบันมีบุคลากรทั้งหมด ๑๔ คน รับผิดชอบสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล องค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย รวม ๒๑๐ แห่ง มีจำนวนเจ้าหน้าที่และสมาชิกครอบครัวจำนวนกว่า ๘๖๐๐ คน โดยเอกสิทธิ์ฯ มีความรับผิดชอบในการดูแลให้บุคคลดังกล่าวสามารถปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทยได้อย่างสะดวกและปลอดภัย แต่ปัจจุบันเกิดปัญหาในการดำเนินการ เช่น ฐานข้อมูลด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับคณะทูตานุทูตล้าสมัยไม่เป็นปัจจุบัน และการดำเนินการในการอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ มีความล่าช้า ส่งผลให้คณะทูตานุทูตไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความไม่พอใจ ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ประเทศไทยที่ต้องการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค (Regional Hub) ด้านการต่างประเทศ

การวิจัยนี้จำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะการดำเนินการของเอกสิทธิ์ฯ โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบุคลากรและงานในความรับผิดชอบ และสาเหตุของปัญหาต่างๆ การศึกษาวิจัยดำเนินการโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ และการตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปริมาณงานในความรับผิดชอบของเอกสิทธิ์ฯ มีความหลากหลายและมีจำนวนมาก ในขณะที่เจ้าหน้าที่ซึ่งแบ่งความรับผิดชอบคณะทูตานุทูตเป็นรายภูมิภาค มีจำนวนไม่เพียงพอ เกิดปัญหาการกลั่นกรองงาน เกิดความความผิดพลาดและล่าช้า

ข้อเสนอแนะสรุปได้ว่าการปรับโครงสร้างของเอกสิทธิ์ฯ โดยปรับระดับผู้อำนวยการกอง จากระดับต้นเป็นระดับสูง และให้มีผู้อำนวยการส่วนงาน ตลอดจนเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้มีจำนวนเพียงพอต่อความรับผิดชอบและปริมาณงาน จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ให้มีความรวดเร็ว ถูกต้อง และช่วยให้เจ้าหน้าที่มีเวลาดำเนินงาน โยบายเพื่อรับมือต่อพัฒนาการใหม่ในโลกปัจจุบัน นอกจากนี้ โครงสร้างใหม่จะเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมการใช้เอกสิทธิ์ให้ถูกต้องและรัดกุมมากยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นเครื่องมือต่อรองให้ประเทศต่างๆ อำนวยเอกสิทธิ์ให้แก่การทูตไทยได้อย่างเท่าเทียมบนหลักประติบัติต่างตอบแทน

คำนำ

บทบาทและหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศในสายตาและความเข้าใจของคนทั่วไป จะเกี่ยวข้องกับเรื่องการเมืองระหว่างประเทศ เรื่องการดูแลคนไทยที่อาศัยในต่างประเทศ เรื่องการทำหนังสือเดินทาง รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ “การทูต” ต่างๆ ซึ่งรวมถึงการต้อนรับบุคคลสำคัญที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ แต่มีงานอีกด้านหนึ่ง ที่คนทั่วไปมักจะไม่ได้รับรู้มากนัก นั่นคืองานการอำนวยความสะดวกคณะทูตานุทูตต่างประเทศในประเทศไทย ซึ่งเป็นงานในความรับผิดชอบของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตกรมพิธีการทูต

กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตเปรียบเสมือนที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตของคณะทูตานุทูต เพราะเป็นสถานที่แรกที่จะต้องมาขอรับบริการ เมื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทย อาทิ เรื่องการรายงานตัว การขอมีบัตรประจำตัว ใบขับขี่รถยนต์ การนำเข้าสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว การขอยกเว้นภาษีรถยนต์ การนำเข้าและส่งออกและการซื้อขายรถยนต์ การออกป้ายทะเบียนทูต การซื้อขายที่ดินและอาคาร รวมทั้งงานดูแลรักษาความปลอดภัยบุคคลและสถานที่ ตลอดจนการคุ้มกันมิให้นักการทูตต่างประเทศถูกละเมิดสิทธิ์ทางด้านกฎหมายและการดำเนินคดี ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามพันธกรณีที่ประเทศไทยมีต่ออนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูต และทางกงสุล เป็นต้น

งานในความรับผิดชอบดังกล่าวมีปริมาณมาก และมีความสำคัญยิ่ง เพราะไม่เพียงแต่การมุ่งให้บริการเท่านั้น การควบคุม และป้องกันมิให้มีการใช้สิทธิ์ทางการทูตเกินขอบเขต และการหาประโยชน์จากสิทธิ์ที่มีก็มีความสำคัญเช่นกัน ปัญหาการหลบเลี่ยงภาษี การนำเข้ารถยนต์ปลอดภาษี ราคาแพงเพื่อมาขายเก็งกำไร การแอบอ้างสิทธิ์ทางการทูตเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว ล้วนมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศทั้งสิ้น

การปรับโครงสร้างกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต มีความสำคัญและจำเป็น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างงานในความรับผิดชอบที่นักการทูตและครอบครัวทุกคนในประเทศไทยที่ปัจจุบันมีจำนวนประมาณ ๘,๖๐๐ คนจะต้องมาขอรับบริการ โดยมีจำนวนผู้ให้บริการคือข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตที่มีอยู่ในปัจจุบันเพียง ๑๔ คน

(นายภควัต ตันสกุล)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัย เรื่อง การปรับโครงสร้างองค์กร กองเอกสิทธิ์และความคุ้มครองทางกฎหมายฉบับนี้ ได้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากที่ปรึกษาเอกสารวิจัย พลเรือตรี ภูวดล วิชัยดิษฐ์ อาจารย์ผู้รับผิดชอบเอกสารวิจัย และคณาจารย์ในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรฯ ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อความสมบูรณ์ของเอกสารวิจัย ขอขอบพระคุณอย่างสูง

มา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ ท่านรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ นายณรงค์ ศิริธร และเจ้าหน้าที่กองเอกสิทธิ์และความคุ้มครองทางกฎหมายทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ ตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาข้อขัดข้อง และแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำเอกสารวิจัยในครั้งนี้ สุดท้ายขอขอบพระคุณผู้ที่เป็นกำลังใจสำคัญทุกท่าน และผู้ให้คำปรึกษาด้านเอกสารวิจัยและวิธีดำเนินการวิจัย

(นายภควัต ต้นสกุล)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
ขอบเขตของการวิจัย	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๕
บทที่ ๒ โครงสร้างกระทรวงการต่างประเทศ	๖
โครงสร้าง ภารกิจ การดำเนินงานกระทรวงการต่างประเทศ	๖
นโยบายการต่างประเทศ	๗
ภารกิจของกรมพิธีการทูต	๕
พันธกรณีของกระทรวงการต่างประเทศต่อคณะทูตและองค์การระหว่างประเทศ	๑๑
- อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการกงสุล พ.ศ. ๒๕๔๑	๑๑
- เอกสิทธิและความคุ้มกันทางการทูต	๑๓
- ขอบเขตของเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต	๑๓
- อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต พ.ศ. ๒๕๐๔	๑๓
- พระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การสหประชาชาติ	๑๗
และทบวงการชำนัญพิเศษ ในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๔	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทสรุป	๑๘
บทที่ ๓ การดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต ในปัจจุบัน	๑๕
บุคลากรของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต	๑๕
ประเภทงานในความรับผิดชอบ	๒๐
ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านต่างๆ	๒๕
บทสรุป	๓๒
บทที่ ๔ การปรับโครงสร้างองค์กร กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต	๓๔
โครงสร้างการบริหารของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต ในปัจจุบัน	๓๔
โครงสร้างการบริหารของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตใหม่	๓๕
ตารางเปรียบเทียบ	๓๖
บทสรุป	๔๔
บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๔๕
สรุป	๔๕
ข้อเสนอแนะ	๔๘
บรรณานุกรม	๕๑
ประวัติย่อผู้วิจัย	๕๒

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นสัตว์สังคมมักอยู่รวมกันเป็นหมู่เหล่า มีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ไม่จำกัดแต่เพียงในกลุ่มหรือชนเผ่าใดเผ่าหนึ่งเท่านั้น หากแต่ยังมีการขยายขอบเขตความสัมพันธ์จากการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนกันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม และเมื่อเวลาผ่านไปก็พัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐหรือเรียกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ งานด้านการทูตจึงถือกำเนิดขึ้นเคียงคู่กับสังคมมนุษย์ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทำหน้าที่ในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การใช้ทูตหรือนักการทูตให้เป็นตัวแทนในการติดต่อระหว่างรัฐถือเป็นรูปแบบที่เก่าแก่ในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ โดยเกิดขึ้นก่อนที่จะมีการจัดตั้งกระทรวงการต่างประเทศในสมัยปัจจุบันเป็นเวลาหลายศตวรรษ ในกรณีของประเทศไทยมีการใช้ราชทูตเป็นตัวแทนในการเจริญสัมพันธไมตรีไปมาระหว่างกษัตริย์ต่อกษัตริย์มาแล้วอย่างน้อยตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าตั้งกระทรวงการต่างประเทศขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๑๘

งานด้านการต่างประเทศเป็นภารกิจซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญมาโดยตลอด เนื่องจากตระหนัก ถึงคุณค่าของการธำรงและส่งเสริมความสัมพันธ์ฉันมิตรกับประเทศต่างๆ ด้วยสันติวิธี ดังนั้น กระทรวงการต่างประเทศจึงเป็นส่วนราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง จึงมีบทบาทที่ชัดเจนในทุกยุคสมัย โดยเฉพาะในช่วงที่ประเทศชาติประสบภัยคุกคามจากภายนอกหรือในช่วงที่มีความจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือจากประชาคมระหว่างประเทศ เช่นในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากวิสัยทัศน์ของกระทรวงต่างประเทศที่กำหนดไว้ คือ “ เป็นองค์กรนำ ในการเสริมสร้างสถานะและบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศอย่างมีเกียรติและสมศักดิ์ศรี ทั้งทางด้านเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง ศักยภาพความเจริญทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาทางสังคม ตลอดจนนำโอกาสจากกระแสโลกาภิวัตน์มาสู่สังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ” กรมพิธีการทูตถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญของกระทรวงการต่างประเทศ มีส่วนในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่วิสัยทัศน์ดังกล่าว โดยมีภารกิจหลักเกี่ยวกับพิธีการระเบียบแบบแผนและประเพณีปฏิบัติ

ทางการทูต การต้อนรับบุคคลสำคัญที่เดินทางมาเยือนประเทศไทย การดูแลและอำนวยความสะดวกแก่คณะทูตานุทูตให้ความคุ้มครองและเอกสิทธิ์ความคุ้มกันแก่คณะทูตานุทูตเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางการทูตได้โดยไม่มีอุปสรรค และต้องได้รับการปฏิบัติอย่างสมเกียรติ

กรมพิธีการทูตมีการแบ่งส่วนราชการออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ สำนักงานเลขานุการกรม กองแบบพิธี กองรับรอง และกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต¹ โดยแต่ละหน่วยงานนั้นมีการกิจและความรับผิดชอบแตกต่างกันไป ซึ่งในรายงานวิจัยฉบับนี้จะให้ความสำคัญกับการศึกษาโครงสร้างการทำงานและภารกิจของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตเป็นหลัก

กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต

กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตมีภารกิจและความรับผิดชอบสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1. งานเอกสิทธิ์ทางการทูต เช่น การให้เอกสิทธิ์แก่นักการทูตและเจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศในการยกเว้นภาษีศุลกากรสำหรับสิ่งของเครื่องใช้สำหรับการปฏิบัติหน้าที่, การนำเข้าและยกเว้นอากรศุลกากรสำหรับรถยนต์และจักรยานยนต์และงานทะเบียนรถยนต์ การขอยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม การขอคืนเงินภาษีสรรพสามิตน้ำมัน และการขอซื้อที่ดิน อาคารและสิ่งปลูกสร้างซึ่งจะรวมถึงการยกเว้นภาษีและค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องด้วย เป็นต้น

2. งานความคุ้มกันทางการทูต เช่น การขออนุญาตพำนักอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว, ระเบียบการออกบัตรประจำตัวให้แก่บุคคลในคณะผู้แทนทางทูต เจ้าพนักงานกงสุลและพนักงานองค์การระหว่างประเทศ และครอบครัว, การขอใบอนุญาตขับรถยนต์และรถจักรยานยนต์ การรักษาความปลอดภัยและให้ความคุ้มกันมิให้รับผิดทางอาญาและมีให้ถูกละเมิดตามพันธกรณีของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูต เป็นต้น

ปัจจุบัน กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต มีบุคลากร 14 คน แบ่งออกเป็นนักการทูตจำนวน 8 คน (ผู้อำนวยการกอง นักการทูตชำนาญการพิเศษ นักการทูตชำนาญการ) เจ้าหน้าที่ธุรการ 2 คน และพนักงานจ้างเหมาบริการจำนวน 4 คนทำหน้าที่ในการให้บริการดูแลทั้งสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล และองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งมีสำนักงานในประเทศไทยรวมกัน 210 แห่ง และมีจำนวนบุคลากรทางการทูตทางกงสุลและพนักงานองค์การระหว่างประเทศ พร้อมทั้งครอบครัวรวมกันประมาณ 7,800 คน ซึ่งนักการทูตแต่ละคนเมื่อเดินทางมาปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทยจะต้องมีการดำเนินการต่างๆ ตามระเบียบและกฎหมาย อาทิ การขอยกเว้นภาษีนำเข้าสำหรับสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว การนำเข้ารถยนต์และการขอยกเว้นภาษีนำเข้า การเช่าที่พักอาศัย

¹ กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2545

การขอตรวจลงตรา (วีซ่า) ที่เหมาะสม การขอทำบัตรประจำตัวนักการทูตและใบขับขีรถยนต์ การขออนุญาตนำคนรับใช้ ผู้ติดตามมาอยู่ด้วย ซึ่งเรื่องเหล่านี้ต้องใช้เวลาดำเนินการและมีขั้นตอนเอกสารจำนวนมากนอกจากนี้ในส่วนของสถานทูตและสถานกงสุลและองค์การระหว่างประเทศ ยังมีงานอำนวยความสะดวกด้านการยกเว้นภาษีต่างๆ การขอซื้อและนำเข้ารถยนต์ประจำตำแหน่งและรถยนต์สำนักงาน การนำเข้าอุปกรณ์สำนักงานต่างๆ การยกเว้นภาษีสินค้าและบริการที่ใช้ในการดำเนินงาน การรักษาความปลอดภัยทั้งตัวบุคคลและสถานที่ ซึ่งจะต้องพิจารณาตามความอ่อนไหวของสถานการณ์การเมืองของแต่ละประเทศและเมื่อพิจารณาถึงปัจจุบันที่มีการพัฒนาความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค ระดับภูมิภาคและการรวมกลุ่มเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้จำนวนเจ้าหน้าที่การทูต กงสุล และพนักงานองค์การระหว่างประเทศ ในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้งานทางด้านเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตมีนโยบายทบทวนการให้เอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตแก่ประเทศต่างๆ ให้มีความรอบคอบรัดกุมมากยิ่งขึ้น โดยจะยึดตามหลักปฏิบัติต่างตอบแทน (Reciprocity) มาใช้เพื่อต่อรองให้นักการทูตไทยได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันจากประเทศเจ้าภาพไม่น้อยไปกว่าเอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่ไทยให้แก่ประเทศนั้นๆ เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของชาติและเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของนักการทูตไทย และเพื่อควบคุมการอนุมัติการขอยกเว้นภาษีต่างๆ ให้มีความถูกต้องเป็นการรักษาประโยชน์ทางด้านภาษีอากรของรัฐ ซึ่งนโยบายดังกล่าวจำเป็นต้องทำการศึกษาอย่างละเอียดทั้งในด้านกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ความตกลงระหว่างไทยกับต่างประเทศ โดยต้องศึกษาและค้นคว้าเจาะลึกเป็นรายประเทศ และรายองค์การระหว่างประเทศ

ด้วยโครงสร้างหน่วยงานและจำนวนทรัพยากรบุคคลที่มีอย่างจำกัด ไม่สอดคล้องกับภารกิจและปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา เช่น ความล่าช้าของกระบวนการทำงาน ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการอนุมัติเอกสิทธิ์ในเรื่องต่างๆ ปัญหาการคัดกรองและแยกเอกสาร เป็นต้น ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานของกรมพิธีการทูตในภาพรวม และก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจของคณะทูตานุทูต เจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศและครอบครัวซึ่งเป็นผู้รับบริการดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้าง บทบาท ภารกิจ และปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลสนับสนุนในการเสนอแนะแนวทางการปรับโครงสร้างการดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานในด้านต่างๆ เช่นการรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทยในด้านการจัดเก็บภาษีอากร (ในแต่ละปีสถานเอกอัครราชทูตสถานกงสุล และองค์การระหว่างประเทศที่มีสำนักงานในไทยทำการขอยกเว้นภาษีเป็นมูลค่ากว่า

พนักด้านบาท)การควบคุมและตรวจสอบเกี่ยวกับการขอยกเว้นภาษีให้มีความรัดกุมมากขึ้น ป้องกันการหลบเลี่ยงภาษีและการใช้เอกสิทธิ์ไปในทางมิชอบ การดูแลและรักษาความปลอดภัย คณะทูตคณะกงสุล และพนักงานองค์การระหว่างประเทศอันเป็นพันธะตามอนุสัญญากรุงเวียนนาฯ การปกป้องผลประโยชน์ของคณะทูตและคณะกงสุลไทยในต่างประเทศให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมจากประเทศผู้รับ และการยกระดับมาตรฐานการอำนวยความสะดวกแก่คณะทูตานุทูตให้มีประสิทธิภาพและไม่ล่าช้าเป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาโครงสร้าง ภารกิจ และปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความสัมพันธ์ทางการทูต กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ
๒. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับ โครงสร้างการดำเนินงานกองเอกสิทธิ์และความสัมพันธ์ทางการทูต กรมพิธีการทูตกระทรวงการต่างประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้เฉพาะ โครงสร้าง ภารกิจ และปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความสัมพันธ์ทางการทูต กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ดังนี้ คือ ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้าง ภารกิจ และปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความสัมพันธ์ทางการทูต กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศในปัจจุบันโดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างกองเอกสิทธิ์และความสัมพันธ์ทางการทูต กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้กรมพิธีการทูตเป็นเลิศในด้านการสนับสนุนการดำเนินงานของคณะทูตานุทูต และองค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย

๒. การทบทวนเกี่ยวกับโครงสร้าง ภารกิจ และปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานของ กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศเป็นการจัดทำ ข้อมูลพื้นฐานที่แสดงถึงความครอบคลุมความเหมาะสมสอดคล้องกันระหว่างภารกิจการจัดองค์กร และการบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๓. ทำให้ทราบถึงปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน ทางการทูต กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ

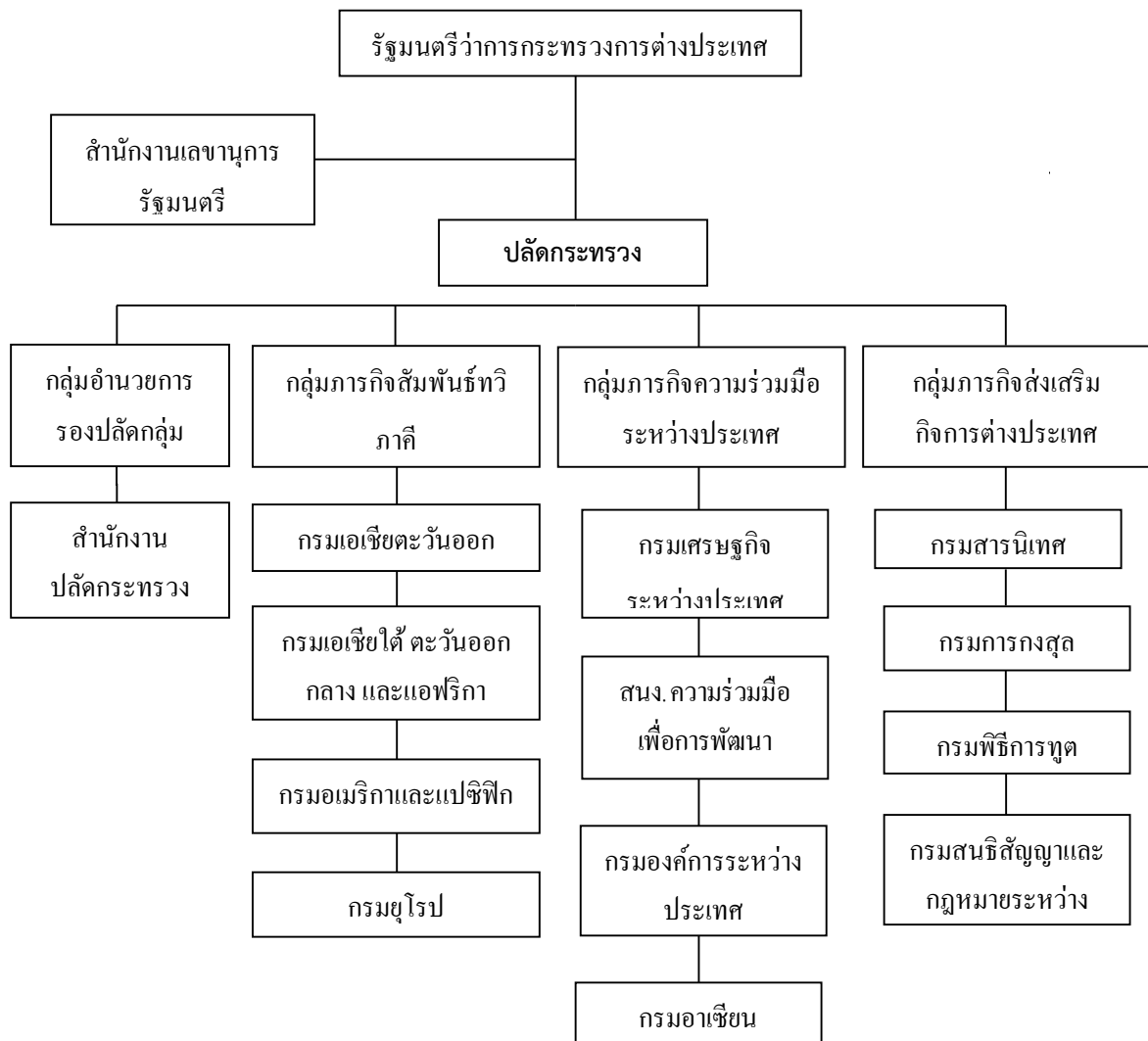
๔. ทำให้ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับโครงสร้างการดำเนินงานกองเอกสิทธิ์และ ความคุ้มกันทางการทูต กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ

บทที่ ๒

กระทรวงการต่างประเทศ

โครงสร้าง ภารกิจและการดำเนินงานของกระทรวงการต่างประเทศ

การแบ่งโครงสร้างการทำงานของกระทรวงการต่างประเทศ

ภารกิจของกระทรวงการต่างประเทศ^๑

๑. ปกป้องรักษาส่งเสริมสถานะและผลประโยชน์ของไทยในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๒. เป็นตัวแทนรัฐบาลในการเจรจาระหว่างประเทศ
๓. ให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์นโยบายกลยุทธ์ด้านการต่างประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศ
๔. สร้างนักการทูตที่มีจิตสำนึกและมีความเข้าใจสังคมไทย ตลอดจนมีความเชี่ยวชาญและรอบรู้ในด้านต่างๆ เพื่อเป็นตัวแทนในการรักษาและส่งเสริมผลประโยชน์ของไทยในต่างประเทศ
๕. ให้ความคุ้มครอง ส่งเสริม คุณแลสิทธิและผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ ตลอดจนการให้บริการแก่ประชาชนด้านการกงสุล
๖. ให้ความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องต่อสาธารณชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับการดำเนินงานเชิงรุกด้านการต่างประเทศของไทยที่เป็นผลประโยชน์แห่งชาติ และสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประเทศไทยให้ประชาคมโลกได้รับทราบ
๗. ดำเนินงานเกี่ยวกับพิธีการระเบียบแบบแผนที่สนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศ
๘. บูรณาการและประสานการดำเนินการกิจต่างประเทศกับทุกภาคส่วน
๙. ดำเนินงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี

นโยบายการต่างประเทศ^๒

๑. เร่งส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยส่งเสริมความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และสื่อมวลชน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความใกล้ชิดระหว่างกัน อันจะนำไปสู่การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้า การลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การขยายการคมนาคมขนส่ง และความร่วมมือด้านอื่นๆ ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคเพื่อส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน
๒. สร้างความสามัคคีและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน และส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ในเอเชียภายใต้

---

^๑“วิสัยทัศน์และพันธกิจ.”[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.mfa.go.th/main/th/policy/9867-วิสัยทัศน์และพันธกิจ.html> ๒๕๕๕.

^๒นโยบายการต่างประเทศ.”[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.mfa.go.th/main/th/policy/9868-นโยบายการต่างประเทศ.html> ๒๕๕๕.

กรอบความร่วมมือด้านต่างๆ และเตรียมความพร้อมของทุกภาคส่วน ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ ทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและความมั่นคง

๓. เสริมสร้างบทบาทที่สร้างสรรค์และส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติในองค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในเวทีสหประชาชาติและองค์การระดับภูมิภาคต่างๆ เพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคง ส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน มนุษยธรรม สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนร่วมมือในการแก้ไขปัญหาข้ามชาติทุกด้านที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์

๔. กระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศ กลุ่มประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญของโลก เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในประเทศไทย พร้อมกับการสร้างภูมิคุ้มกันและขีดความสามารถในการแข่งขันให้เศรษฐกิจไทย

๕. สนับสนุนการเข้าถึงในระดับประชาชนของนานาประเทศพร้อมทั้งส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีและความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้ประชาชนรัฐบาลและประชาคมระหว่างประเทศมีทัศนคติในทางบวกต่อประชาชนและประเทศไทย

๖. ส่งเสริมการรับรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาเรื่องพรมแดนและการเปลี่ยนแปลงใน โลกที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย เพื่อก่อให้เกิดฉันทามติในการกำหนดนโยบาย และการดำเนินนโยบายต่างประเทศ๗. สนับสนุนการทูตเพื่อประชาชน คุ่มครองผลประโยชน์ของคนไทย คุณแลคนไทยและแรงงานไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะคนไทยที่ประกอบอาชีพ และมีถิ่นฐานในต่างประเทศ ส่งเสริมบทบาทและความแข็งแกร่งของชุมชนชาวไทยในการรักษาเอกลักษณ์ และความเป็นไทย๘. ใช้ประโยชน์จากโครงข่ายคมนาคมขนส่งในภูมิภาคอาเซียนและอนุภูมิภาคให้เป็นประโยชน์ต่อการขยายฐานเศรษฐกิจทั้งการผลิตและการลงทุน โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่อยู่ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ

๙. ประสานการดำเนินงานของส่วนราชการในต่างประเทศ ตามแนวทางนโยบายที่มประเทศไทยเพื่อให้การดำเนินงานด้านการต่างประเทศมีประสิทธิภาพประสิทธิผลและมีคุณภาพ

๑๐. ส่งเสริมความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับประเทศมุสลิมและองค์กรอิสลามระหว่างประเทศเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องว่าประเทศไทยกำลังดำเนินการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยในฐานะปัญหาภายในประเทศที่มีความสำคัญด้วยหลักการตามแนวพระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา"

ภารกิจของกรมพิธีการทูต^๑

๑. กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ มีภารกิจเกี่ยวกับพิธีการ ระเบียบแบบแผน และประเพณีปฏิบัติทางการทูต การให้การรับรองการเยือนของแขกสำคัญต่างประเทศในทุกระดับ และการกำกับดูแลเอกอัครราชทูตและความสัมพันธ์ทางการทูตเพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อคนไทยและประเทศไทยโดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑.๑ ดำเนินการเกี่ยวกับพิธีการ ระเบียบแบบแผนประเพณีปฏิบัติทางการทูตและทางกงสุลในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ

๑.๒ ดำเนินการเกี่ยวกับการเยือนต่างประเทศของพระบรมวงศานุวงศ์ และบุคคลสำคัญของประเทศไทยและการมาเยือนประเทศไทยของราชวงศ์ต่างประเทศและบุคคลสำคัญของต่างประเทศ

๑.๓ ดำเนินการเกี่ยวกับการให้เอกอัครราชทูตและความสัมพันธ์ทางการทูตและทางกงสุล

๑.๔ ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๒. การแบ่งส่วนราชการกรมพิธีการทูตมีดังนี้

๒.๑ สำนักงานเลขานุการกรม

๒.๒ กองแบบพิธี

๒.๓ กองรับรอง

๒.๔ กองเอกอัครราชทูตและความสัมพันธ์ทางการทูต

๓. ส่วนราชการกรมพิธีการทูตมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๓.๑ สำนักงานเลขานุการกรม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของกรม และด้านการบริหารและราชการที่มีได้แยกให้เป็นหน้าที่ของกองหรือส่วนราชการใดโดยเฉพาะ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ ปฏิบัติงานสารบรรณของกรม

๓.๑.๒ ดำเนินการเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยความสะดวกและงานเลขานุการของกรม

๓.๑.๓ ดูแลงบประมาณบุคลากรและพัสดุให้เป็นไปตามนโยบายและบำรุงรักษา

ทรัพย์สินของทางราชการ

---

^๑กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๕. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.mfa.go.th/main/contents/files/organize-20130911-145044-28867.pdf> ๒๕๕๕.

๓.๑.๔ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๓.๒ กองแบบพิธี มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ ดำเนินการเกี่ยวกับศาสนวันชาติของบุคคลสำคัญของประเทศไทยที่มีต่อบุคคลสำคัญของต่างประเทศ

๓.๒.๒ ถวายความสะดวกในการเสด็จฯ เยือนและการเยือนต่างประเทศของพระราชวงศ์และการอำนวยความสะดวกในการเดินทางเยือนต่างประเทศของนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย

๓.๒.๓ ดำเนินการเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้แทนทางการทูต ทางกงสุล กงสุลกิตติมศักดิ์และผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร

๓.๒.๔ พิจารณาความเหมาะสมในการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ชาวต่างประเทศและชาวไทยในต่างประเทศ

๓.๒.๕ อำนาจความสะดวกคณะทูตในงานพระราชพิธีและรัฐพิธี

๓.๒.๖ นัดหมายให้เอกอัครราชทูตต่างประเทศเข้าพบบุคคลสำคัญของไทยในโอกาสเข้ารับหน้าที่และพ้นจากหน้าที่

๓.๒.๗ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๓.๓ กองรับรอง มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๓.๓.๑ เตรียมการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายไทยและต่างประเทศในการให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกแก่บุคคลสำคัญต่างประเทศที่มาเยือนประเทศไทยในระดับพระราชวงศ์ ประมุขรัฐ หัวหน้ารัฐบาล รัฐมนตรีต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ที่มาร่วมประชุมระหว่างประเทศและบุคคลอื่นๆ ที่มาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ

๓.๓.๒ การอำนวยความสะดวกต่างๆ ตามที่ได้รับการร้องขอจากคณะทูตต่างประเทศแก่บุคคลที่มาเยือนประเทศไทยเป็นการส่วนตัวหรือแวะผ่านประเทศไทย

๓.๓.๓ รับผิดชอบในการจัดงานเลี้ยงรับรองทางการทูตที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกระทรวงการต่างประเทศเป็นเจ้าภาพ

๓.๓.๔ ให้ความร่วมมือในด้านการเลี้ยงรับรองทางการทูตแก่หน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงและภายนอกกระทรวงตามที่ได้รับมอบหมาย

๓.๓.๕ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๓.๔ กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๓.๔.๑ ดำเนินการเกี่ยวกับการกำกับดูแลสถานที่ ทรัพย์สินของคณะผู้แทนและตัวแทนทางการทูต ทางกงสุลขององค์การระหว่างประเทศและเจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศ และอำนวยความสะดวกแก่บุคคลในคณะผู้แทนทางการทูต ทางกงสุล และองค์การระหว่างประเทศที่ประจำในประเทศไทย เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ความตกลงและกฎหมายว่าด้วยการให้เอกสิทธิ์และความคุ้มกัน

๓.๔.๒ กำกับดูแลการใช้เอกสิทธิ์ของคณะผู้แทนและตัวแทนทางทูต ทางกงสุล สำนักงานองค์การระหว่างประเทศและบุคคลในคณะผู้แทนทางการทูต ทางกงสุล พนักงานองค์การระหว่างประเทศ ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ความตกลงและกฎหมายว่าด้วยการให้เอกสิทธิ์และความคุ้มกัน

๓.๔.๓ เสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาในการจัดทำความตกลงเกี่ยวกับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตของสำนักงานและพนักงานองค์การระหว่างประเทศ

๓.๔.๔ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

พันธกรณีของกระทรวงการต่างประเทศต่อคณะทูตและองค์การระหว่างประเทศ

การแลกเปลี่ยนตัวแทนทางการทูตเป็นการแสดงถึงความตั้งใจของสองประเทศที่จะเจริญสัมพันธไมตรีต่อกันให้มีความใกล้ชิดจนถึงขั้นมีการแต่งตั้งตัวแทนทางการทูตไปประจำการอยู่ที่ประเทศนั้น เพื่อให้ทำหน้าที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นไป สำหรับประเทศผู้รับหรือประเทศเจ้าภาพก็มีหน้าที่ที่จะต้องให้การคุ้มครองความปลอดภัย และอำนวยความสะดวกให้คณะทูตที่มาประจำในประเทศไทยสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่มีอุปสรรค และให้ได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตที่เป็นสากลซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่ให้การเคารพและให้ความคุ้มครองและอำนวยความสะดวกแก่คณะทูตต่างประเทศและ องค์การระหว่างประเทศอย่างดียิ่งตามพันธกรณีที่มีอยู่

๑. อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต พ.ศ. ๒๕๐๔ (Vienna Convention on Diplomatic Relations 1961) และอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล พ.ศ. ๒๕๐๖ (Vienna Convention on Consular Relations 1963) การที่ประเทศใดส่งตัวแทนทางการทูตไปปฏิบัติหน้าที่เจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศอื่น ประเทศผู้รับย่อมต้องมีหน้าที่รับประกันความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกให้ตัวแทนทางการทูต

ต่างประเทศเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่มีอุปสรรค ซึ่งหน้าที่ความรับผิดชอบดังกล่าว ได้มีการบัญญัติไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต พ.ศ. ๒๕๐๔ (Vienna Convention on Diplomatic Relations 1961) และอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล พ.ศ. ๒๕๐๖ (Vienna Convention on Consular Relations 1963) อนุสัญญาดังกล่าวเป็นอนุสัญญาที่บัญญัติขึ้นโดยคณะกรรมการกฤษฎีกาหมายระหว่างประเทศ (International Law Commission) โดยมีสาระสำคัญ คือ

หลักการทางกฎหมายถือหลักความเท่าเทียมกันของอธิปไตยทั้งปวงไม่ว่ารัฐใหญ่หรือรัฐเล็ก และเอกสิทธิและความคุ้มกันทางการทูต มิใช่เพื่อตัวบุคคล แต่เพื่อการปฏิบัติภารกิจหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพของคณะผู้แทนทางการทูต หลักการทางด้านการเมือง เพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ ความมั่นคง และการส่งเสริมความสัมพันธ์ฉันมิตรระหว่างชาติโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในระบบแห่งธรรมเนียมและสังคมของชาติ กล่าวคือเป็นความร่วมมือทั้งทางด้านสันติภาพและมิตรภาพด้วย

ในส่วนของประเทศไทยมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ ขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีที่ไทยเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต พ.ศ. ๒๕๐๔ จึงต้องมีกฎหมายเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ โดยมีสาระสำคัญ ดังปรากฏในมาตรา ๓ และ ๔ ดังนี้

“มาตรา ๓ ให้รัฐผู้ส่งคณะผู้แทน คณะผู้แทน หัวหน้าคณะผู้แทน บุคคลในคณะผู้แทน บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทน บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูต ตัวแทนทางทูต บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ และฝ่ายวิชาการ บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการ สมาชิกในครอบครัวของบุคคลในคณะผู้แทน หรือของสมาชิกในครอบครัวของบุคคลในคณะผู้แทน ตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต ซึ่งทำเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๔ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ได้รับเอกสิทธิและความคุ้มกันตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาดังกล่าว และ

มาตรา ๔ เอกสิทธิและความคุ้มกันทางการทูตตามมาตรา ๓ อาจถูกเพิกถอนหรือถูกจำกัดเสียทั้งหมด หรือบางส่วนได้ตามหลักถ้อยที่ถือปฏิบัติ ตามประเพณีปฏิบัติทางการทูต หรือตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา”

นอกจากนี้ไทยยังมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางกงสุล พ.ศ. ๒๕๔๑ เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีที่ไทยเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล พ.ศ. ๒๕๐๖ จึงต้องมีกฎหมายเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ โดยมีสาระสำคัญ ดังปรากฏในมาตรา ๓ และ ๔ ดังนี้

“พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ.๒๕๒๗.”.[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.kodmhai.com/m4/m4-17/h41/M1-5.html๒๕๕๓>.

“มาตรา ๓ ให้รัฐผู้ส่งคณะทำการทางกงสุล สถานทำการทางกงสุล หัวหน้าสถานทำการ
กงสุล เจ้าพนักงานกงสุล ลูกจ้างกงสุล บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูต สมาชิกในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่าย
บริการ บุคคลในครอบครัวของสมาชิกในสถานทำการกงสุล และสมาชิกในคณะคนรับใช้ส่วนตัว
รวมตลอดถึงสถานที่ บรรณสารทางกงสุล และบรรดาทรัพย์สินของสถานทำการกงสุลและสมาชิก
ในสถานทำการทางกงสุล หรือบุคคลในครอบครัวของสมาชิกในสถานทำการทางกงสุล ตามที่ระบุ
ไว้ในอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล ซึ่งทำเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๖
ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ได้รับเอกสิทธิและความคุ้มกันตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาดังกล่าว และ

มาตรา ๔ เอกสิทธิและความคุ้มกันทางกงสุลตามมาตรา ๓ อาจถูกเพิกถอนหรือถูกจำกัด
เสียทั้งหมด หรือบางส่วนได้ตามหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ ตามประเพณีปฏิบัติทางการกงสุลหรือตามที่
กำหนดในพระราชกฤษฎีกา”^๕

๒. เอกสิทธิและความคุ้มกันทางการทูต

เอกสิทธิ์ทางการทูต หมายความว่า สิทธิของผู้ให้หรือเกิดขึ้นทางด้านผู้ให้ ที่จะให้สิทธิ
พิเศษในรูปผลประโยชน์หรือผลปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจเป็นการยกเว้นให้ไม่ต้องปฏิบัติ
หรือไม่ต้องมีภาระอย่างใดอย่างหนึ่ง

ความคุ้มกันทางการทูต หมายความว่า สิทธิของผู้รับหรือเกิดขึ้นทางด้านผู้รับ ผู้ให้จำ
จะต้องให้ความคุ้มกันแก่ผู้ได้รับ เพราะผู้ได้รับมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มกันนั้นอยู่ในตัวเอง ผู้ให้จะ
ไม่ให้ไม่ได้ ความคุ้มกันออกมาในรูปของการยกเว้นให้ผู้ได้รับปลอดหรือหรือหลุดพ้นจากอำนาจ
หรือภาระหรือภัยอย่างใดอย่างหนึ่ง

๓. ขอบเขตของเอกสิทธิและความคุ้มกันทางการทูต

ขอบเขตของเอกสิทธิ์ทางการทูตที่สำคัญตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์
ทางทูต พ.ศ. ๒๕๐๔ มีดังนี้

๓.๑ ความคุ้มกันเกี่ยวกับตัวบุคคล ทรัพย์สิน และสถานที่ของคณะผู้แทน รวมไปถึง
ถึงเสรีภาพในการคมนาคมสื่อสาร มาตรา ๒๒

- สถานที่ของคณะผู้แทนจะถูกละเมิดมิได้ ตัวแทนของรัฐผู้รับไม่อาจเข้าไปใน
สถานที่นั้นได้ยกเว้นแต่ด้วยความยินยอมของหัวหน้าคณะผู้แทน

- รัฐผู้รับมีหน้าที่พิเศษที่จะดำเนินการทั้งปวงที่เหมาะสม เพื่อคุ้มครองสถานที่ของ
คณะผู้แทนจากการบุกรุกหรือความเสียหายใด และที่จะป้องกันการรบกวนใดต่อความสงบสุขของ
คณะผู้แทนหรือการทำให้เสื่อมเสียเกียรติของคณะผู้แทน

^๕พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางกงสุล พ.ศ.๒๕๔๑. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

- สถานที่ของคณะผู้แทน เครื่องตกแต่ง และทรัพย์สินอื่นของคณะผู้แทนในสถานที่นั้น และพาหนะในการขนส่งของคณะผู้แทนจะได้รับความคุ้มกันจากการค้น การเรียกเกณฑ์ การอายัดหรือการบังคับคดี^๖

มาตรา ๒๓

- รัฐผู้ส่งและหัวหน้าคณะผู้แทนจะได้รับยกเว้นจากค่าติดพันและภาษีทั้งหมดของชาติ ท้องถิ่น หรือรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวกับสถานที่ของคณะผู้แทน ยกเว้นการชำระค่าบริการเฉพาะหรือการทำสัญญาต่างหาก^๗

มาตรา ๒๔

- บรรณสารและเอกสารของคณะผู้แทนจะถูกละเมิดมิได้ ไม่ว่าเวลาใด และไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด^๘

มาตรา ๒๕

- รัฐผู้รับจะอนุญาตและคุ้มครองการสื่อสารโดยเสรีในส่วนของคณะผู้แทน เพื่อความมุ่งประสงค์ในทางการทั้งหมด ในการติดต่อกับรัฐบาล และกับคณะผู้แทน และสถานกงสุลอื่นของรัฐผู้ส่งไม่ว่าตั้งอยู่ที่ใด คณะผู้แทนอาจใช้วิถีทางอันเหมาะสมทั้งหมดได้

- หนังสือโต้ตอบทางการของคณะผู้แทนจะถูกละเมิดมิได้

- ถุงเมล์การทูตจะไม่ถูกเปิดหรือถูกกักไว้^๙

มาตรา ๒๖

- ค่าธรรมเนียมและค่าภาระที่ได้เรียกเก็บโดยคณะผู้แทนตามการปฏิบัติหน้าที่ทางการของคณะผู้แทนจะได้รับการยกเว้นจากค่าติดพันและภาษีทั้งหมด^{๑๐}

มาตรา ๒๗

- ตัวบุคคลของตัวแทนทางการทูตจะถูกละเมิดมิได้ ตัวแทนทางการทูตจะไม่ถูกจับกุมหรือคุมขังในรูปใด รัฐผู้รับจะปฏิบัติต่อตัวแทนทางการทูตด้วยความเคารพตามสมควร และ

---

^๖พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ.๒๕๒๗.”[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.kodmhai.com/m4/m4-17/h41/M1-5.html๒๕๕๓>.

^๗พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ.๒๕๒๗.”[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.kodmhai.com/m4/m4-17/h41/M1-5.html๒๕๕๓>.

^๘พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ.๒๕๒๗.”[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.kodmhai.com/m4/m4-17/h41/M1-5.html๒๕๕๓>.

^๙พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ.๒๕๒๗.”[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.kodmhai.com/m4/m4-17/h41/M1-5.html๒๕๕๓>.

^{๑๐}พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ.๒๕๒๗.”[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.kodmhai.com/m4/m4-17/h41/M1-5.html๒๕๕๓>.

จะดำเนินการที่เหมาะสมทั้งมวลที่จะป้องกันการประทุษร้ายใด ๆ ต่อตัวบุคคล เสรีภาพ หรือเกียรติ
ของผู้แทนทางการทูต^๑

มาตรา ๓๔

- ตัวแทนทางการทูตจะได้รับยกเว้นจากค่าคิดค้นและภาษีทั้งปวงของชาติของ
ท้องถิ่น หรือของประเทศบาล ในส่วนบุคคลหรือในทรัพย์สิน เว้นแต่

- ภาษีทางอ้อม (Indirect taxes) ชนิดที่ตามปกติรวมอยู่ในราคาสินค้าหรือบริการแล้ว
- ภาษีจากอสังหาริมทรัพย์ส่วนตัว นอกจากครอบครองไว้ในนามของรัฐผู้ส่ง
- อากรมรดก
- ภาษีจากเงินรายได้ส่วนตัวและจากเงินทุนซึ่งได้ลงทุนในรัฐผู้รับ
- ค่าบริการเฉพาะ ค่าธรรมเนียมจดทะเบียน ค่าธรรมเนียมศาล ค่าอากรแสตมป์

อสังหาริมทรัพย์^๒

มาตรา ๓๖

- รัฐผู้รับจะอนุญาตให้นำเข้าและยกเว้นจากอากรศุลกากรภาษีและค่าภาระที่เกี่ยวข้อง
ทั้งมวล นอกเหนือจากค่าภาระในการเก็บรักษา การขนส่งและบริการ

- สิ่งของสำหรับใช้ในทางการของคณะผู้แทน
- สิ่งของสำหรับใช้ส่วนบุคคลของคณะผู้แทนทางการทูต หรือคนในครอบครัวของ

ตัวแทนทางการทูต^๓

๓.๒ ความคุ้มกันทางศาล

มาตรา ๓๑

- ตัวแทนทางการทูตจะได้รับความคุ้มกันจากอำนาจศาลอาญาของรัฐผู้รับ ตัวแทน
ทางการทูตจะได้รับความคุ้มกันจากศาลทางแพ่งและทางปกครองของรัฐผู้รับด้วย เว้นแต่กรณีของ

- การดำเนินคดีอาชญากรรมที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ส่วนตัว
- การดำเนินคดีเกี่ยวกับการสืบมรดก

^๑พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ.๒๕๒๗. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:
<http://www.kodmhai.com/m4/m4-17/h41/M1-5.html๒๕๕๓>.

^๒พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ.๒๕๒๗. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:
<http://www.kodmhai.com/m4/m4-17/h41/M1-5.html๒๕๕๓>.

^๓พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ.๒๕๒๗. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:
<http://www.kodmhai.com/m4/m4-17/h41/M1-5.html๒๕๕๓>.

-การดำเนินคดีเกี่ยวกับกิจกรรมใดทางวิชาชีพหรือทางพาณิชย์ที่นอกเหนือจาก
หน้าที่ทางการของตน^๔

การเริ่มต้นและการสิ้นสุดของเอกสิทธิและความคุ้มกันทางการทูต

๑. สิทธิเริ่มตั้งแต่เดินทางเข้าไปในรัฐและบอกกล่าวการแต่งตั้งของตน

๒. สิทธิสิ้นสุดลงเมื่อเมื่อภาระหน้าที่ยุติลงและได้เดินทางออกไปจากประเทศ

๓. กรณีผู้แทนทูตเสียชีวิต ให้คนในครอบครัวอุปโภคสิทธิอยู่นกว่าจะเดินทาง
ออกไปในเวลาอันสมควร

๔. กรณีผู้แทนทูตเสียชีวิตอนุญาตให้ถอนสิ่งหามิตรพัสดุออกไปได้โดยไม่ต้องเสีย
อากรกองมรดก

๔. เอกสิทธิและความคุ้มกันทางกงสุล

เอกสิทธิและความคุ้มกันเกี่ยวกับสถานที่ทางกงสุล คล้ายกับเอกสิทธิและความคุ้มกัน
ทางการทูต แต่มีการลดระดับในบางส่วน ตามเหตุผลความจำเป็นและป้องกันการใช้ออกสิทธิในทาง
มิควร โดยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางกงสุลสามารถแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่

๑. ความละเมิดมิได้ในสถานที่ทางกงสุล

๒. ความละเมิดมิได้ของบรรณสารและเอกสารทางกงสุล

๓. การยกเว้นการเก็บภาษีอากรสถานที่ทางกงสุล

๔. เสรีภาพในการสื่อสาร

ประเภทของความคุ้มกันของบุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายกงสุล

ความคุ้มกันของบุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายกงสุลประกอบด้วย

๑. ความละเมิดมิได้ในตัวพนักงานฝ่ายกงสุล แต่ความละเมิดมิได้นี้มีได้เด็ดขาด โดย
หลักแล้วพนักงานฝ่ายกงสุลจะไม่ตกเป็นผู้ถูกกักขัง หรือจับกุมในระหว่างพิจารณาคดี เว้นแต่เป็น
อาชญากรรมที่ร้ายแรง และตามคำวินิจฉัยของศาล

๒. ความคุ้มกันเกี่ยวกับการพิจารณาคดี พนักงานฝ่ายกงสุล และลูกจ้างฝ่ายกงสุล จะมี
ความคุ้มกันเกี่ยวกับการพิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้กระทำไปในการปฏิบัติหน้าที่
ทางกงสุล เว้นแต่

๒.๑ การดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวกับสัญญา ซึ่งพนักงานฝ่ายกงสุล และลูกจ้างฝ่ายกงสุล
ได้กระทำไป โดยมีใช้ในฐานะของตัวแทนของรัฐผู้ส่งอย่างแจ่มแจ้งหรือโดยปริยาย

^๔พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ.๒๕๒๗. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.kodmhai.com/m4/m4-17/h41/M1-5.html๒๕๕๓>.

๒.๒ คดีแพ่งโดยฝ่ายที่สามสำหรับความเสียหายอันเกิดจากอุบัติเหตุในรัฐผู้รับ โดย
เนื่องมาจากอากาศยาน เรือ หรืออากาศยาน

การเริ่มต้นและการสิ้นสุดของเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางกงสุล

บุคคลในสถานที่ทำการกงสุล เริ่มต้นอุปโภคเอกสิทธิ์และความคุ้มกันในเวลาที่เข้า
มาในอาณาเขต ของรัฐผู้รับเพื่อเข้ารับตำแหน่ง หรือถ้าอยู่ในอาณาเขตของรัฐผู้รับแล้ว ให้เริ่มต้น
เวลาที่เริ่มปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่ทำการกงสุลโดยหลักแล้ว เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของเจ้าหน้าที่
ฝ่ายกงสุล จะเริ่มเมื่อเข้ามาในอาณาเขตของรัฐผู้รับ เพื่อเข้ารับตำแหน่งและจนถึงสิ้นสุดลงเมื่อหน้าที่
ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายกงสุลได้สิ้นสุดลง และเดินทางออกนอกรัฐผู้รับแล้ว

๕. พระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของสหประชาชาติและทบวงการ
ชำนัญพิเศษในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๔

มาตรา ๔

(๑) ให้ยอมรับนับถือว่า สหประชาชาติและองค์กรของสหประชาชาติเป็นนิติบุคคล
และให้ถือว่ามีภูมิลำเนาในประเทศไทย

(๒) ให้สหประชาชาติและองค์กรของสหประชาชาติสถานที่ ทรัพย์สิน สินทรัพย์
และบรรณสาร ของสหประชาชาติและหรือองค์กรของสหประชาชาติ และให้ผู้แทนของสมาชิกและ
พนักงานของสหประชาชาติและหรือองค์กรของสหประชาชาติและผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลอื่น ที่
ปฏิบัติภารกิจเพื่อสหประชาชาติและหรือองค์กรของสหประชาชาติ ทั้งนี้ ในระหว่างที่ปฏิบัติหน้าที่
ในประเทศไทย หรือเข้ามาในประเทศไทยเพื่อปฏิบัติหน้าที่ หรือในการปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับ
สหประชาชาติและหรือองค์กรของสหประชาชาติได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามที่ระบุไว้ใน
อนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสหประชาชาติฉบับที่สมัชชาแห่งสหประชาชาติได้ลง
มติรับเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๘ เพียงเท่าที่รัฐบาลได้รับใช้บทแห่งอนุสัญญานั้น หรือ
ความตกลงที่รัฐบาลได้ทำไว้ หรือจะได้อำนาจไปกับสหประชาชาติหรือองค์กรของสหประชาชาติ

มาตรา ๕ เพื่อคุ้มครองการดำเนินงานในประเทศไทยของทบวงการชำนัญพิเศษซึ่ง
จะระบุไว้ในพระราชกฤษฎีกาออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ ให้บรรลุผลตามความมุ่งประสงค์

(๑) ให้ยอมรับนับถือว่า ทบวงการชำนัญพิเศษนั้น ๆ เป็นนิติบุคคลและให้ถือว่ามี
ภูมิลำเนาในประเทศไทย

(๒) ให้ทบวงการชำนัญพิเศษนั้น ๆ สถานที่ ทรัพย์สิน สินทรัพย์ และบรรณสาร
ของทบวงการชำนัญพิเศษนั้น ๆ และให้ผู้แทนของสมาชิกและพนักงานของทบวงการชำนัญพิเศษ
นั้น ๆ และผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลอื่น ที่ปฏิบัติภารกิจเพื่อทบวงการชำนัญพิเศษนั้น ๆ ทั้งนี้ ในระหว่าง
ที่ปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทย หรือเข้ามาในประเทศไทยเพื่อปฏิบัติหน้าที่ หรือในการปฏิบัติภารกิจ

เกี่ยวกับทบทวนการชำนัญพิเศษนั้นๆ ได้รับเอกสิทธิและความคุ้มครองตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มครองของทบทวนการชำนัญพิเศษฉบับที่สมัชชาแห่งสหประชาชาติได้ลงมติรับเมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งรัฐบาลได้รับใช้หรือจะได้รับใช้ต่อไปภายใต้เงื่อนไขที่ระบุไว้ในภาคผนวกท้ายอนุสัญญา หรือภาคผนวกเพิ่มเติม หรือภาคผนวกที่แก้ไขใหม่ หรือความตกลงที่รัฐบาลได้ทำไว้ หรือจะได้อำนาจต่อไปกับทบทวนการชำนัญพิเศษนั้นๆ^๕

บทสรุป

ประเทศไทยมีหน้าที่ที่จะต้องให้ความคุ้มครองแก่คณะทูต กงสุล และองค์การระหว่างประเทศ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มความสามารถ และปราศจากอุปสรรคซึ่งเป็นการปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต และทางกงสุล และอนุสัญญาว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มครองของสหประชาชาติ และเป็นไปในฐานะเจ้าภาพที่ดี ซึ่งการให้บริการ และการดูแลอำนวยความสะดวกที่ดีและรวดเร็ว จะเป็นการแสดงถึงการให้ความสำคัญและให้เกียรติ ต่อคณะทูตานุทูตและองค์การระหว่างประเทศ อันจะส่งผลต่อการสร้างเสริมและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกันด้วย

อย่างไรก็ดี การปฏิบัติตามพันธกรณีต่างๆ ดังกล่าว ครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ มากมาย และโดยที่ในปัจจุบัน มีจำนวนประเทศต่างๆ เพิ่มขึ้น มีองค์การระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น และมีจำนวนนักการทูตและ เจ้าหน้าที่ที่ได้รับเอกสิทธิ์มากขึ้น ประกอบกับปัจจุบันมีประเด็นใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้น อาทิ ประเด็นการก่อการร้าย และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น จึงส่งผลให้งานในความรับผิดชอบของประเทศผู้รับเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต และโดยที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในเวทีระหว่างประเทศ ตั้งอยู่ในภูมิรัฐศาสตร์ที่เป็นจุดศูนย์กลางที่จะเชื่อมต่อไปยังประเทศอินโดจีนและอาเซียน จึงทำให้หลายประเทศและองค์การระหว่างประเทศหลายแห่งเลือกที่จะเปิดสถานทูตที่ประเทศไทย โดยมีเขตอาณาครอบคลุมประเทศอื่นในภูมิภาค ดังนั้น งานด้านการดูแลและอำนวยความสะดวกแก่คณะทูตานุทูตและองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มครองทางการทูตจึงมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และมีความละเอียดอ่อน และมีความสำคัญมากกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต

^๕ พระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของสหประชาชาติและทบวงการชำนัญพิเศษในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๔

บทที่ ๓

การดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มครองทางกฎหมาย ในปัจจุบัน

กองเอกสิทธิ์และความคุ้มครองทางกฎหมายถือได้ว่าเป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาทสำคัญในกรมพิธีการทูต เพราะมีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับสถานทูต สถานกงสุล และองค์การระหว่างประเทศต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย และรวมทั้งนักการทูต สมาชิกในครอบครัว และบุคคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีสถานทูต สถานกงสุล และองค์การระหว่างประเทศต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในประเทศไทยทั้งสิ้น ๒๓๕ แห่ง โดยแบ่งเป็น สถานทูตในกรุงเทพฯ ๑๑ แห่ง สถานกงสุลทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ๑๔ แห่ง สถานกงสุลกิตติมศักดิ์ ๑๐๘ แห่ง สำนักงานขององค์การสหประชาชาติและทบวงการชำนัญพิเศษ ๒๐ แห่ง และองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ อีก ๑๒ แห่ง มีจำนวนนักการทูต เจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศและครอบครัว และเจ้าหน้าที่ต่างๆ ที่ได้รับเอกสิทธิ์ รวมประมาณ ๘๖๐๐ คนซึ่งจำนวนสถานทูต สถานกงสุลและองค์การระหว่างประเทศ ตลอดจนจำนวนเจ้าหน้าที่และสมาชิกครอบครัวดังกล่าว ถือเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (stake holders) ที่สำคัญที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มครองทางกฎหมาย ดังนั้น การที่จะดูแลให้ stake holders ดังกล่าวสามารถปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทยได้อย่างไม่มีอุปสรรค มีความปลอดภัย และเป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญาและความตกลงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงจำนวนบุคคลากรของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มครองทางกฎหมาย และงานในความรับผิดชอบ

บุคลากรของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มครองทางกฎหมาย

ปัจจุบัน กองเอกสิทธิ์ฯ มีจำนวนบุคคลากรทั้งสิ้น ๑๔ คน ประกอบด้วย

- ผู้อำนวยการกอง (นักการทูตชำนาญการพิเศษ)
- นักการทูตชำนาญการพิเศษ
- นักการทูตชำนาญการ (ระดับที่ปรึกษา)
- นักการทูตชำนาญการ (ระดับเลขานุการเอก)

- นักการทูตชำนาญการ (ระดับเลขานุการเอก)
- นักการทูตชำนาญการ (ระดับเลขานุการเอก)
- นักการทูตชำนาญการ (ระดับเลขานุการเอก)
- นักการทูตชำนาญการ (ระดับเลขานุการเอก)
- นักการทูตชำนาญการ (ระดับเลขานุการเอก)
- เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
- ลูกจ้างโครงการ ๔ คน

งานในความรับผิดชอบของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต

๑. งานด้านการยกเว้นภาษี

๑.๑ การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (การคำนวณพิกัดอัตราศุลกากรที่ ๐%)

กฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติ

- พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๒๓ ๒๘ และ ๓๔

- พระราชบัญญัติ ว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางกงสุล พ.ศ. ๒๕๔๑

- พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๘๐/๑ ข้อ (๕)

- พระราชกฤษฎีกา กำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๑๐

- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องการกำหนดให้ของได้รับการยกเว้นจากบทบังคับตามความในมาตรา ๑๐ แห่ง พระราชกฤษฎีกา กำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐ (ข้อ ๓)

- ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ฉบับที่ ๒๗ (๑๕ ก.พ. ๒๕๓๕) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการขายสินค้า หรือการให้บริการกับองค์กรสหประชาชาติ ทบวงการชำนาญการพิเศษของสหประชาชาติ สถานเอกอัครราชทูต สถานทูต สถานกงสุลใหญ่ สถานกงสุลตามมาตรา ๘๐/๑ (๕) แห่งประมวลรัษฎากร ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๒๓ ระบุให้ “รัฐผู้ส่งและหัวหน้าคณะผู้แทน จะได้รับการยกเว้นจากค่าติดพันและภาษีทั้งหมดของชาติ ท้องถิ่น หรือเทศบาลในส่วนของสถานทูตของคณะผู้แทน” ดังนั้น กองเอกสิทธิ์ฯ จะเป็นผู้อนุมัติการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการกิจการและการดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูต และ หัวหน้าคณะผู้แทน ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๒๘ ระบุให้ “ค่าธรรมเนียมและค่าภาระที่ได้เรียกเก็บโดยคณะผู้แทนตาม วิธีของการปฏิบัติหน้าที่ทางการของคณะผู้แทน จะได้รับการยกเว้นจากค่าติดพันภาษีทั้งหมด” ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยเอกสิทธิ์และ

ความคุ้มครองกันทางการทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๓๔ กำหนดให้ “ตัวแทนทางการทูตได้รับการยกเว้นจากค่าติดพันและภาษีที่มวลของชาติ ที่อสังหาริมทรัพย์ หรือเทศบาลในส่วนบุคคลหรือในทรัพย์สิน เว้นแต่ (ก) ภาษีทางอ้อมชนิดที่ตามปกติรวมอยู่ในราคาของสินค้าหรือบริการแล้ว ” หลักภาษีมูลค่าเพิ่มของประเทศไทยเป็นภาษีทางอ้อม ดังนั้นจึงไม่สามารถให้เอกสิทธิ์การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้แทนทางการทูต เว้นแต่เป็นดุลพินิจของประเทศผู้รับ ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ ๒๗) ข้อ ๒ “ผู้ประกอบการจดทะเบียนต้องขายสินค้าหรือบริการ.....ที่ประเทศไทยมีพันธกรณีตามความตกลงที่จะต้องให้ผลปฏิบัติเท่าเทียมกับสถานเอกอัครราชทูตองค์การสหประชาชาติหรือทบวงการชำนัญการพิเศษของสหประชาชาติ ทั้งนี้ เฉพาะในกรณีที่มีมูลค่าของสินค้าหรือบริการที่ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่มในครั้งหนึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท” และ “ผู้ประกอบการจดทะเบียนที่ได้สิทธิเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ในอัตราร้อยละ ๐ ต้องสำเนาใบกำกับภาษีให้กรมสรรพากรพร้อมกับการยื่นแบบแสดงรายการด้วย”

๑.๒ การขอคืนภาษีสรรพสามิตสำหรับน้ำมัน

กฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติ

- พระราชบัญญัติ ภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๑๐๒
- ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับที่ ๒๕ เรื่องการยกเว้นภาษีสรรพสามิต
- ระเบียบกรมสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๔๗ (๒๖ พ.ย. ๒๕๓๔) ข้อ ๑๐
- ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร ฉบับที่ ๒๗ วันที่ ๕ มี.ค.๒๕๓๕

ขั้นตอนการคืนภาษีน้ำมัน

การขอคืนภาษีน้ำมัน สามารถแบ่งเป็น ๓ งวดต่อปี (งวดละ ๔ เดือน)

(๑) สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล/องค์การ ระหว่างประเทศ รวบรวมใบเสร็จจากสถานีบริการน้ำมันตามงวดการขอคืนภาษีเบื้องต้นและส่งให้บริษัทน้ำมันฯ เพื่อจัดทำคำขอคืนภาษี (ภษ.๐๑-๓๕) และส่งกลับให้ สถานเอกอัครราชทูต ลงนามรับรอง

(๒) สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล/องค์การระหว่างประเทศ ส่งเอกสารตามข้อ ๑ ให้แก่กองเอกสิทธิ์ฯ เพื่อตรวจสอบและส่งต่อให้กรมสรรพสามิต

(๓) โควตาน้ำมันที่ได้รับยกเว้นภาษีสรรพสามิต ๓๕๐ มิตร/เดือน/คัน สำหรับสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล รถยนต์สำนักงาน และ เจ้าหน้าที่การทูตส่วนองค์การระหว่างประเทศได้สิทธิ์ เฉพาะรถยนต์สำนักงาน

(๔) กรมสรรพสามิตส่งเอกสารดังกล่าวให้สรรพสามิตพื้นที่โรงกลั่น (ระยอง ๑) ตรวจสอบและพิจารณาอนุมัติหนังสือแจ้งการคืนภาษีให้แก่โรงกลั่นน้ำมัน(ใช้เวลา ๓-๕ เดือน)

(๕) บริษัทน้ำมันนำหนังสืออนุมัติคืนภาษีส่งต่อให้โรงกลั่นน้ำมันเพื่อให้โรงกลั่นนำหนังสือไปหักค่าภาษีที่โรงกลั่นจะต้องชำระในคราวต่อไปและดำเนินการคืนเงินค่าภาษีให้แก่บริษัท (ใช้เวลา ๔ สัปดาห์)

(๖) บริษัทน้ำมันดำเนินการทำเช็คคืนและจัดส่งให้ สถานเอกอัครราชทูตสถานกงสุล และองค์การระหว่างประเทศ

๑.๓ การนำเข้าสิ่งของ

กฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติ

- พระราชบัญญัติ ว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๒๗ และ ๓๖

- พระราชบัญญัติ ว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางกงสุล พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา

- พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๘๐/๑

- พระราชกฤษฎีกา กำหนดศัปกัตตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๑๐

- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องการกำหนดให้ของได้รับการยกเว้นจากบทบังคับตามความในมาตรา ๑๐ แห่ง พระราชกฤษฎีกา กำหนดศัปกัตตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐ (ข้อ ๓)

- ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร ฉบับที่ ๒๗ (๑๕ ก.พ. ๒๕๓๕)

รายละเอียดของระเบียบการนำเข้าสิ่งของ

- ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๒๗ ระบุให้ “หีบห่อซึ่งรวมเป็นถุงทางทูต...อาจบรรจุได้แต่เอกสารหรือสิ่งของทางการทูตซึ่งได้เจตนาเพื่อใช้ในทางการเท่านั้น

- ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๓๖ ระบุให้ “รัฐผู้รับจะอนุญาตให้นำเข้าและยกเว้นจากอากรศุลกากร ภาษีและค่าภาระเกี่ยวข้อซึ่งมวลงนอกจากค่าภาระในการเก็บรักษาการขนส่งและบริการ ในทำนองเดียวกันตามกฎหมายและข้อบังคับซึ่งรัฐผู้รับอาจกำหนดได้แก่ (ก) สิ่งของใช้ในทางการของคณะผู้แทน (ข) สิ่งของสำหรับใช้ส่วนบุคคลของตัวแทนทางการทูต...” ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศ ได้กำหนดให้ เจ้าหน้าที่การทูตนำเข้าสิ่งของได้ตลอดระยะเวลาการประจำการ ส่วนเจ้าหน้าที่ธุรการและเจ้าหน้าที่วิชาการจะต้องนำเข้าสิ่งของภายใน ๖ เดือนแรกที่เข้ารับหน้าที่และส่งของออกภายใน ๖ เดือนก่อนพ้นหน้าที่

- กระทรวงการต่างประเทศ กำหนดหลักเกณฑ์ภายในเกี่ยวกับ โควตาเหลือ สุรา ยาสูบของสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลและองค์การระหว่างประเทศดังนี้

๑. สุรา (วิสกี้) ๑ กล่อง (๑๒ ขวด) / คน / เดือน

๒. ไวน์ ๒ กล่อง (๒๔ ขวด) / คน / เดือน

๓. บรั่นดี	½ กล่อง (๖ ขวด) / คน / เดือน
๔. แชมเปญ	๑ กล่อง (๑๒ ขวด) / คน / เดือน
๕. เบียร์	๔ กล่อง (๘๖ ขวด) / คน / เดือน
๖. สุราอื่น ๆ	½ กล่อง (๖ ขวด) / คน / เดือน
๗. บุหรี่/ยาสูบ	๖ ห่อ (๑,๒๐๐ มวน) / คน / เดือน

ขั้นตอนการนำเข้าสิ่งของ

(๑) สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล/องค์การ ระหว่างประเทศ รวบรวมเอกสาร อาทิ Delivery order, Bill of lading, ใบเสร็จสินค้า รายละเอียดสินค้า จากบริษัทนำเข้า-ส่งออก เพื่อใส่ข้อมูลใน Form DP๑

(๒) สถานเอกอัครราชทูต / สถานกงสุล / องค์การระหว่างประเทศ ส่งเอกสาร DP๑ ให้แก่กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต เพื่อตรวจสอบและส่งต่อให้กรมศุลกากร

(๓) สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล/องค์การระหว่างประเทศ มีโควตานำเข้า เหล้า สุรา ยาสูบ ดังที่ได้กล่าวข้างต้น

๑.๔ การยกเว้นภาษีศุลกากรนำเข้ารถยนต์และการจดทะเบียนรถยนต์สำนักงานและรถยนต์ส่วนตัวของนักการทูต

กฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติ

- พระราชบัญญัติ ว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๒๒ ข้อ ๓ (“สถานที่ของคณะผู้แทน...และพาหนะในการขนส่งของคณะผู้แทนจะได้รับความคุ้มกันจากการค้น การเรียกเกณฑ์ การอายัด หรือการบังคับคดี”) ระเบียบกระทรวงการต่างประเทศว่าด้วยรถยนต์สำหรับผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๒ หลักเกณฑ์ว่าด้วยการกำหนดโควตารถยนต์ส่วนบุคคลที่สถานทูต สถานกงสุลใหญ่ และองค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย จะได้รับอนุญาตให้นำเข้าโดยยกเว้นอากรพ.ศ. ๒๕๕๔

- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องการกำหนดให้ของที่ได้รับการยกเว้นจากบทบังคับตามความในมาตรา ๑๐ แห่ง พระราชกฤษฎีกา กำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐ (ข้อ ๓)

- พระราชบัญญัติ รถยนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒ (ยกเว้นค่าธรรมเนียมและภาษีรถยนต์ประจำปี)

- พระราชบัญญัติ กู้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. ๒๕๓๕ (กำหนดให้เจ้าของรถรวมถึงสถานเอกอัครราชทูตสถานกงสุล และองค์การระหว่างประเทศ ต้องทำประกันภัยฯ)

แนวปฏิบัติการขอนำเข้ารถยนต์สำนักงานและรถยนต์ส่วนบุคคล

- โควตาการยกเว้นภาษีนำเข้าสำหรับรถยนต์ส่วนบุคคล จำนวนจากอัตราส่วนผู้ได้รับเอกสิทธิ์ ๓ คนต่อรถยนต์ ๑ คัน หรือในกรณีองค์การระหว่างประเทศ อาจเป็นไปตามความ

จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ และในกรณีสถานเอกอัครราชทูต / สถานกงสุล อาจเป็นไปตามหลักปฏิบัติต่างตอบแทน

- กรณีจะจำหน่ายหรือส่งออกรถยนต์ ต้องนำเข้รถยนต์คันดังกล่าวมาในประเทศให้ครบกำหนด๒ ปีก่อน จึงจะสามารถซื้อรถยนต์คันใหม่มาแทนคันเดิมได้ยกเว้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการจะไม่ได้รับสิทธิ์นี้

- การจำหน่ายรถยนต์ของผู้มีเอกสิทธิ์ให้ปลอดภาษีอากรศุลกากรต้องนำรถยนต์เข้ามาในประเทศอย่างน้อย ๕ ปี

ขั้นตอนการนำเข้รถยนต์

(๑) สถานเอกอัครราชทูต / สถานกงสุล/องค์การระหว่างประเทศ ต้องมีหนังสือขอให้กระทรวงการต่างประเทศอนุมัติการนำเข้รถยนต์ของ สำนักงาน และส่วนบุคคล

(๒) สถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล/องค์การระหว่างประเทศ รวบรวมเอกสาร อาทิ Delivery order, Bill of lading, ใบเสร็จการซื้อรถยนต์ รายละเอียดรถยนต์ เพื่อใส่ข้อมูลใน Form DP๑ แล้วส่งให้กระทรวงการต่างประเทศมีหนังสือขออำนาจความสะดวกจากกรมศุลกากรเพื่อนำเข้รถยนต์คันดังกล่าว

ขั้นตอนการออกป้ายทะเบียนรถยนต์

(๑) กระทรวงการต่างประเทศ กำหนดบัญชีควบคุมหมายเลขทะเบียนรถยนต์ตามรหัส ท ก อ พ พร้อมระบุหมายเลขตามตำแหน่ง และจำนวนคันของแต่ละสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุล / องค์การระหว่างประเทศ โดยบันทึกในระบบฐานข้อมูลของกองเอกสิทธิ์ และความคุ้มกันทางการทูต

(๒) กระทรวงการต่างประเทศ ส่งหนังสือถึงกรมการขนส่งทางบกเพื่อพิจารณาออกป้ายทะเบียน โดยยกเว้นค่าธรรมเนียมและภาษีการใช้รถประจำปีตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยกำหนดให้สถานเอกอัครราชทูต / สถานกงสุล / องค์การระหว่างประเทศ ต้องดำเนินการขอป้ายทะเบียนให้เสร็จสิ้นภายใน ๑๕ วัน หลังจากที่ได้รับหนังสืออนุมัติจากกระทรวงการต่างประเทศ

(๓) กรมการขนส่งทางบกมีหนังสือแจ้งกระทรวงการต่างประเทศ ภายหลังการจดทำทะเบียนรถยนต์เสร็จสิ้นลง

๒. งานด้านบัตรประจำตัวต่าง ๆ

๒.๑ บัตรประจำตัวนักการทูต เจ้าพนักงานกงสุล และพนักงานองค์การ ระหว่างประเทศและครอบครัว

กรมพิธีการทูตเป็นผู้ออกบัตรประจำตัวให้แก่คณะผู้แทนทางการทูต เจ้าพนักงานกงสุลและพนักงานองค์การระหว่างประเทศและครอบครัวที่มีถิ่นพำนักอยู่ในประเทศไทย ลักษณะบัตรประจำตัวเป็นบัตรแข็ง ระบุข้อมูลส่วนบุคคล (ชื่อ / ตำแหน่ง / สำนักงาน / ตายเช่นผู้ถือบัตร) ด้านหลังมีข้อความเกี่ยวกับเอกสิทธิ์ และความคุ้มกันที่ผู้ถือบัตรได้รับ มีลายเซ็นอธิบดีกรมพิธีการทูต มีการระบุวันออกบัตรและวันหมดอายุ และหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อของกรมพิธีการทูต ซึ่งเป็นผู้ออกบัตร

- บัตรประจำตัวมี ๕ ประเภท ได้แก่

สีน้ำเงิน : บัตรประจำตัวคณะผู้แทนทางการทูต

สีเขียว : บัตรประจำตัวสมาชิกสถานกงสุล

สีฟ้า : บัตรประจำตัวพนักงานองค์การ ระหว่างประเทศ

สีเทา : บัตรประจำตัวพนักงานกงสุลกิตติมศักดิ์

สีขาว : บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่สำนักผู้แทนการค้าไทยเป / องค์การนอกกรอบองค์การสหประชาชาติ /เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการในคณะผู้แทนทางการทูต และคนรับใช้

- บัตรทุกประเภทมีอายุ ๓ ปี หากบัตรหายจะออกบัตรใหม่ให้โดยมีวันหมดอายุเดียวกับบัตรใบแรกโดยบัตรผู้ติดตามจะมีอายุเท่ากับบัตรเจ้าหน้าที่หลัก

๒.๒ ใบอนุญาตขับขีรถยนต์ แนวทางการออกใบอนุญาตขับขีรถยนต์

- กรมพิธีการทูตจะเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่การทูต เจ้าหน้าที่ธุรการและฝ่ายวิชาการของสถานเอกอัครราชทูต เจ้าพนักงานกงสุล พนักงานองค์การระหว่างประเทศ และครอบครัวของบุคคลดังกล่าว รวมทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการที่เป็นพนักงานขับรถยนต์ ในการขอมอบใบอนุญาตและต่ออายุใบอนุญาตขับขีรถยนต์รถจักรยานยนต์โดยประสานกับกรมการขนส่งทางบกให้ออกหรือต่อใบอนุญาตขับรถยนต์ โดยขอยกเว้นค่าธรรมเนียมต่าง ๆ

- กรมการขนส่งทางบกจะพิจารณาออกใบอนุญาตขับรถยนต์เป็นระยะเวลา ๑ ปี และสามารถต่ออายุได้ปีต่อปี

๒.๓ ใบอนุญาตให้นำเข้าและพกพาอาวุธปืน

กฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติ

- พระราชบัญญัติ อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. ๒๔๕๐

แนวปฏิบัติ

- สถานเอกอัครราชทูตต่างประเทศมีหนังสือถึงกระทรวงการต่างประเทศ ขออนุญาตนำเข้าอาวุธปืนให้แก่ผู้มีเอกสิทธิ์ โดยเจ้าหน้าที่กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตจะ

พิจารณาคำขอ โดยตรวจสอบชนิดและขนาดอาวุธปืนให้เป็นไปตามระเบียบที่กำหนดในพระราชบัญญัติกระทรวงการต่างประเทศ มีหนังสือถึงกรมการปกครองให้พิจารณาออกใบอนุญาตการนำเข้า ใบอนุญาตในการพกพาโดยในส่วนของผู้ขอจะต้องยื่นคำร้องขออนุญาตต่อนายทะเบียนอาวุธปืนโดยตรง เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว สถานเอกอัครราชทูตต่างประเทศมีหนังสือถึงกระทรวงการต่างประเทศ ขออำนวยความสะดวกเรื่องการยกเว้นอากรนำเข้าโดยกระทรวงการต่างประเทศ มีหนังสือถึงกรมศุลกากรเพื่อพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

- ใบอนุญาตให้ครอบครองและใช้ปืนชั่วคราวมีอายุ ๖ เดือน

- ใบอนุญาตพกพาจะมีอายุ ๑ ปี

๒.๔ การขอยุ่ต่อในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

กฎระเบียบของไทย

- พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒

- คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๗๗๗/๒๕๕๑ เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไข

ในการพิจารณากรณีคนต่างด้าวขออนุญาตอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

แนวปฏิบัติ

- สถานเอกอัครราชทูต ต่างประเทศส่งคำขอพร้อมหนังสือนำและสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหากไม่มีข้อขัดข้องกระทรวงการต่างประเทศจะออกหนังสือให้เพื่อขออำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลที่สถานเอกอัครราชทูต ดังกล่าวร้องขอมา

๓. งานด้านความคุ้มกันทางการทูต

๓.๑ งานด้านการรักษาความปลอดภัยสถานที่

กฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติ

- พระราชบัญญัติ ว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๒๒ ระบุว่า “(๑) สถานที่ของคณะผู้แทนจะถูกละเมิดมิได้ ตัวแทนของรัฐผู้รับไม่อาจเข้าไปในสถานที่นั้นได้เว้นแต่ด้วยความยินยอมของหัวหน้าคณะผู้แทน (๒) รัฐผู้รับมีหน้าที่พิเศษที่จะดำเนินการทั้งมวลที่เหมาะสม เพื่อคุ้มครองสถานที่ของคณะผู้แทนจากผู้นุกรุกหรือความเสียหายใดและที่จะป้องกันการรบกวนใดต่อความสงบสุขของคณะผู้แทน หรือการทำให้เสื่อมเสียเกียรติของคณะผู้แทน (๓) สถานที่ของคณะผู้แทน... และพาหนะในการขนส่งคณะผู้แทนจะได้รับความคุ้มกันจากการค้น การเรียกเกณฑ์ การอายัด หรือการบังคับคดี ”

แนวปฏิบัติ

- กองบัญชาการตำรวจสันติบาลเป็นหน่วยงานปฏิบัติหลักในการให้การอารักขาและคุ้มกันสถานที่ที่ทำการและบ้านพักคณะผู้แทนทางการทูต โดยร่วมมือกับตำรวจนครบาลซึ่ง

ให้แก่สถานตำรวจประจำท้องที่หากกระทรวงการต่างประเทศ ได้รับการร้องขอกำลังการรักษาในโอกาสพิเศษ เช่น งานวันชาติงานกิจกรรมพิเศษอื่นๆ หรือถูกคุกคามจากการก่อการร้าย ผู้ชุมนุมประท้วงกระทรวงการต่างประเทศจะมีหนังสือถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติขอความร่วมมือในการจัดกำลังไปให้การรักษาสถานที่รวมทั้งต้องระบุว่าต้องการการรักษาในเรื่องใดบ้าง โดยคำขอจะเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ตำรวจหลายหน่วย อาทิ ตำรวจสันติบาล ตำรวจนครบาล หน่วยตรวจสอบหาวัตถุระเบิด (EOD) ตำรวจน้ำ และตำรวจสุนัข เป็นต้น

๓.๒ งานด้านการรักษาความปลอดภัยบุคคล

กฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติ

- พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ มาตรา ๒๕ ระบุว่า “ ตัวบุคคลของตัวแทนทางการทูตจะถูกละเมิดไม่ได้ ตัวแทนทางการทูตจะไม่ถูกจับกุมหรือกักขังในรูปแบบใดรัฐผู้รับจะปฏิบัติต่อตัวแทนทางการทูตด้วยความเคารพตามสมควรและจะดำเนินการที่เหมาะสมทั้งหมดที่จะป้องกันการประทุษร้ายใดๆ ต่อตัวบุคคล เสรีภาพ หรือเกียรติของตัวแทนทางการทูต”

- กรณีที่ได้รับข่าวกรองและคำเตือนจากประเทศผู้ส่งหรือจากหน่วยงานความมั่นคงของไทยที่เกี่ยวกับการมุ่งหวังทำร้ายแก่ตัวบุคคลในคณะผู้แทนฯ อาจมีการร้องขอกำลังอารักขาบุคคลได้

แนวปฏิบัติ

- กองบัญชาการตำรวจสันติบาลเป็นหน่วยงานปฏิบัติหลักในการให้การอารักขาและคุ้มกันบุคคลในคณะทูต หากกระทรวงการต่างประเทศ ได้รับการร้องขอกำลังการรักษาในโอกาสพิเศษ เช่น ถูกคุกคามจากการก่อการร้าย หรือผู้ชุมนุมประท้วง กระทรวงการต่างประเทศจะมีหนังสือถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติขอความร่วมมือในการจัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไปให้การอารักขา

๓.๓ งานด้านคุ้มครองมิให้นักการทูตและผู้ได้รับเอกสิทธิ์ถูกละเมิด

กฎระเบียบของไทยที่เกี่ยวข้อง

- ประเทศไทยได้ตรา พระราชบัญญัติ ว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ และพระราชบัญญัติ ว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการกงสุล พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นแนวทางในการให้เอกสิทธิ์และความคุ้มกัน รวมทั้งการปฏิบัติต่อคณะผู้แทนทางการทูต และทางกงสุล

แนวปฏิบัติ

- กรมพิธีการทูตจัดตั้งคณะทำงานด้านการให้ความคุ้มกันทางการทูตแก่นักการทูตต่างชาติซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานความมั่นคงและตำรวจ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ระหว่างกัน

- กระทรวงการต่างประเทศจัดส่งคู่มือ Guideline on Protocol Practices แจกให้แก่สถานเอกอัครราชทูตต่างๆ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติอันเหมาะสมในการติดต่อประสานงานในเรื่องต่างๆ ด้านเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต การรับรองและข้อมูลด้านแบบพิธี

- กระทรวงการต่างประเทศมีแผนจะจัดทำคู่มือด้านเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตให้ความรู้แก่หน่วยราชการต่างๆ ที่ต้องทำงานร่วมกับคณะทูตานุทูต เพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง

- กระทรวงการต่างประเทศมีแผนจัดให้มีการตรวจเยี่ยมคณะกงสุลอาเซียนในต่างจังหวัดเป็นประจำทุกปีและเข้าพบหน่วยราชการในจังหวัดเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและขอให้ปฏิบัติต่อคณะกงสุลอาเซียนซึ่งมีเอกสิทธิ์และความคุ้มกันอย่างเหมาะสม

๔ งานด้านอื่นๆ

๔.๑ งานด้านการพิจารณาจัดตั้ง จัดซื้อที่ดิน และอาคารเพื่อใช้เป็นที่ทำการและที่อยู่อาศัยของคณะทูต

แนวปฏิบัติ

- ประเทศผู้ส่งเสนอเรื่องให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณา โดยกรมภูมิภาครที่เกี่ยวข้องจะพิจารณาและนำเสนอ คณะรัฐมนตรี เพื่อขอความเห็นชอบเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ กรมพิธีการทูตและกรมสนธิสัญญาและกฎหมายจะร่วมดำเนินการในการสรรหาที่ดินทั้งในกรณีเช่าหรือซื้อที่ดินเมื่อ ได้ที่ดินแล้วกรมพิธีการทูตจะสอบถามไปยังหน่วยงานความมั่นคงเพื่อสอบถามความเหมาะสมและมาตรฐานความปลอดภัยของบริเวณสถานที่ที่ตั้งอยู่และแจ้งผลการพิจารณาให้สถานเอกอัครราชทูตทราบ

๔.๒ การกำหนดนโยบาย

แนวปฏิบัติ

- ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีพลวัตการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างรวดเร็วและทั่วถึงกันหมดทั้งโลกทำให้กรมพิธีการทูตต้องรับมือกับความท้าทายในประเด็นใหม่ๆ อาทิ การยอมรับคู่สมรสเพศเดียวกันของนักการทูตการขอทำความตกลงให้คู่สมรสทำงานได้อย่างถูกกฎหมายและยังคงมีเอกสิทธิ์ทางการทูตบางอย่างการเตรียมการรับมือกับการก่อการร้ายที่มุ่งเป้าโจมตีคณะทูตและการประท้วงอันมีสาเหตุมาจากการเมืองระหว่างประเทศหรือความขัดแย้งและความรุนแรงในประเทศผู้รับอันส่งผลต่อการปฏิบัติงานของคณะผู้แทน

- กรมพิธีการทูตต้องเรียกประชุมหน่วยงานทั้งภายในกระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานภายนอกเพื่อขอความเห็นอย่างรอบด้านในการตัดสินใจกำหนดนโยบายใดๆ อันจะมีผลกระทบต่อคณะผู้แทนฯ

๔.๓ การบริหารจัดการข้อมูล

แนวปฏิบัติ

- กรมพิธีการทูตอยู่ระหว่างการพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงบุคคลและคณะผู้แทนอย่างเป็นทางการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อดูแลตรวจสอบจำนวนผู้บริโภคนอกสิทธิ์และความคุ้มกันกว่า ๘,๐๐๐ คน

ปัญหาการปฏิบัติงานด้านต่างๆ

๑. ปัญหาในการดำเนินการการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม

- ประเภทสินค้าที่ขอยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มมีความไม่ชัดเจนเนื่องจากสินค้าบางประเภท อาจไม่เข้าข่ายการดำเนินกิจกรรมของสถานเอกอัครราชทูตหรือหัวหน้าคณะผู้แทน อาทิ ที่นอน เครื่องซักผ้า กระเป๋าถือราคาแพง และนาฬิกา Rolex เป็นต้น

- ผู้ประกอบการได้รับผลประโยชน์ทางภาษีจากการคำนวณพิกัดอัตราศุลกากรที่ ๐% ดังนั้น สถานเอกอัครราชทูต อาจตกเป็นเครื่องมือของผู้ประกอบการในการหลีกเลี่ยงการชำระภาษีศุลกากร

- การคำนวณพิกัดอัตราศุลกากรที่ ๐% ในครั้งหนึ่ง ๆ มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท (เว้นแต่มูลค่าของกระแสไฟฟ้า น้ำประปา และค่าบริการ โทรศัพท์) ซึ่งควรมีการปรับเพิ่มจำนวน

๒ ปัญหาในการดำเนินการการยกเว้นภาษีสรรพสามิต

- ขั้นตอนการดำเนินการของไทยในกรณีสินค้าสรรพสามิตน้ำมันยังมีความล่าช้ามีระยะเวลา ๖ เดือน ถึง ๑ ปี

- สถานเอกอัครราชทูตบางแห่งใช้โควตาที่ได้รับยกเว้นภาษีสรรพสามิต ๑๕๐ ลิตร / เดือน / คัน ให้รถยนต์ที่ไม่มีเอกสิทธิ์ใช้ประโยชน์ ปัจจุบันกระทรวงการต่างประเทศได้รับคำขอยกเว้นภาษีสรรพสามิตของ สถาน เอกอัครราชทูตสหรัฐฯจำนวนมากที่มาจากโครงการความร่วมมือ / ความช่วยเหลือกับหน่วยงานไทยต่างๆซึ่งมีปัญหาในการตรวจสอบการนำไปใช้โครงการที่อ้างถึงจริงหรือไม่

๓. ปัญหาการดำเนินงานนำเข้าสิ่งของเครื่องใช้ปลอดภาษี

- บางสถานเอกอัครราชทูต มีการนำเข้าสิ่งของในนาม โรงเรียนนานาชาติ และสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวอาทิมีการขออนุญาตหนังสือเรียนปลอดภาษีในนามสถานเอกอัครราชทูตแต่นำไปให้สำหรับโรงเรียนนานาชาติที่ไม่มีเอกสิทธิ์ใช้

- ในปัจจุบัน กระทรวงการต่างประเทศ รับคำขออำนวยความสะดวกนำเข้าสิ่งของจำนวนมากที่มาจากโครงการความร่วมมือและความช่วยเหลือกับหน่วยงานไทยต่างๆซึ่งมีปัญหาใน

การตรวจสอบการนำไปใช้จริงก็พบว่าไม่สามารถตรวจสอบสิ่งของที่นำเข้ามาได้ อาทิ การนำเข้า วัสดุชีวภาพ (bioagents) เพื่อใช้ในการวิจัย ซึ่งอาจเป็นวัตถุต้องห้าม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันกรมพิธีการทูต ได้ขอให้มีหนังสือรับรองจากหน่วยงานไทยที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าสิ่งของประเภทดังกล่าว ประกอบมาด้วยทุกครั้ง

- อาจมีการแอบแฝงนำเข้าสินค้า (มีกรณีบาง สถานเอกอัครราชทูต นำเข้า อาวุธปืน เสื่อเกราะ ม่านกันกระสุน วิทยุสื่อสาร โดยแสดงว่าเป็นการนำเข้าถุงเมล็ดการทูต)

- สถานเอกอัครราชทูต ได้รับเอกสิทธิ์ในการยกเว้นภาษีศุลกากรนำเข้าและยกเว้น ภาษีมูลค่าเพิ่มในการซื้อสุราจากบริษัทนำเข้าสุรา ซึ่งผลประโยชน์ด้านเอกสิทธิ์ตกเป็นของ ผู้ประกอบการด้วยส่วนหนึ่ง

๔ ปัญหาในการดำเนินการออกทะเบียนรถและการละเมิดเอกสิทธิ์รถยนต์

- บางสถานเอกอัครราชทูต ไม่คืนป้ายทะเบียนรถยนต์หลังจากที่จำหน่ายหรือขายรถยนต์
- การจดทะเบียนรถล่าช้า ไม่ดำเนินการภายใน ๑๕ วัน ตามระเบียบของกระทรวง การต่างประเทศ

- การขออนุญาตนำเข้ารถประเภท Luxury car เพื่อประโยชน์ในการจำหน่ายต่อให้แก่ บุคคลภายนอก

- การนำเข้ารถยนต์เก่าและไม่ได้นำส่งออกหลังครบวาระการประจำการ ก่อให้เกิดภาระ รถยนต์เก่าตกค้างในประเทศ และอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

- ควรมีการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูล ระหว่างกรมพิธีการทูตกับกรมการขนส่งทางบก เพื่อให้สามารถดูแลกำกับเรื่องป้ายทะเบียนได้อย่างครอบคลุมยิ่งขึ้น อาทิ การดูแลเรื่องการค้า ป้ายทะเบียนทูต และการออกป้ายทะเบียนธรรมดา

๕ ปัญหาเรื่องการออกบัตรประจำตัวต่าง ๆ

- บัตรประจำตัวต่าง ๆ ไม่มีสถานะทางกฎหมาย บัตรประจำตัวเป็นเพียงเอกสาร ที่ กรมพิธีการทูตฯ ออกให้เพื่อใช้เป็นเอกสารแสดงตน

- บัตรประจำตัวต่าง ๆ ไม่เป็นที่รู้จักในระหว่างหน่วยงานราชการไทย ซึ่งเคยมีกรณี เกิดความเข้าใจผิดและทำให้ตัวบุคคลของผู้แทนทางการทูตถูกละเมิดซึ่งกรมพิธีการทูตกำลัง ดำเนินการปรับปรุงรายละเอียดบัตรเพื่อเพิ่มความระบุนการมีเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต ของผู้ถือบัตรไว้ด้วย

- การพิจารณาออกบัตรอาจพิจารณาประเด็นเรื่องประวัติอาชญากรรมและ พฤติกรรม ที่ไม่เหมาะสมในการเป็นตัวแทนทางการทูต กงสุล หรือกงสุล กิตติมศักดิ์ เพราะที่ผ่านมามีการออก

บัตรให้บุคคลในคณะผู้แทนฯ ที่มีพฤติกรรมหาผลประโยชน์ส่วนตัวซึ่งขัดกับหลักการในอนุสัญญากรุงเวียนนาฯ นอกจากนั้น ยังพบปัญหาการใช้เอกสารปลอมเพื่อขอมิบัตรประจำตัวอีกด้วย

๖. ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการขออนุญาตให้ครอบครองอาวุธปืน

- ระเบียบการถือครองอาวุธปืนของผู้มีเอกสิทธิ์เป็นระเบียบที่ใช้มานานแล้ว อาจไม่รัดกุมเท่าที่ควร ควรมีการปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวข้อง

- ไม่มีกลไกการตรวจสอบการคืนอาวุธปืนภายหลังจากที่เจ้าหน้าที่พื้นที่และเดินทางกลับประเทศไป

- ไม่มีการกำหนดโควตาสำหรับการนำเข้าอาวุธปืนและเครื่องกระสุน

- ไม่มีกลไกการตรวจสอบการจำหน่ายกระสุนปืนที่มีอยู่ในครอบครองหลังกระสุนหมดอายุ

๗. ปัญหาการขอต่ออายุการพำนักในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

- นักการทูต/เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ/ธุรกิจและผู้ติดตามยกเว้นคนรับใช้จะได้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๕ ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒ ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศจะ ขอ อำนวยความสะดวกและขอยกเว้นค่าธรรมเนียมต่างๆ ให้ แต่ที่พบบางครั้งต้องมีการตีความว่า ตำแหน่งของบุคคลที่ขอ ซึ่งเป็นตำแหน่งภายในของสถานเอกอัครราชทูต จะ เข้าเกณฑ์ตามมาตรา ๑๕ หรือไม่

๘. ปัญหาในการปฏิบัติงานการรักษาความปลอดภัยสถานที่

- ไม่มีการประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกรมพิธีการทูตกับหน่วยงานด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ เป็นต้น

- สถานเอกอัครราชทูต ไม่ได้ระบุประเภทของการอารักขา ทำให้บางครั้งเกิดปัญหา เช่น สถานเอกอัครราชทูตประเทศมุสลิม ไม่ประสงค์ที่จะให้มีตำรวจสุนัข แต่เมื่อไม่ได้ระบุจึงต้องมีการนำตำรวจสุนัขมาตามแนวปฏิบัติปกติซึ่งสร้างความสับสนแก่เจ้าหน้าที่อย่างยิ่ง

๙. ปัญหาในการรักษาความปลอดภัยบุคคล

- กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลมีไม่เพียงพอ

- สถานเอกอัครราชทูต จัดสถานที่และจุดพักให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เหมาะสม

๑๐ ปัญหาด้านการพิจารณาจัดตั้ง จัดซื้อที่ดิน และอาคารเพื่อใช้เป็นที่ทำการและที่อยู่อาศัยของคณะทูต

- สถานเอกอัครราชทูต บางแห่งมีที่ดินจำนวนมากกว่าความจำเป็นซึ่งบางครั้งตรวจสอบพบว่ามิได้ใช้ประโยชน์ใดๆ

- ขั้นตอนการซื้อขายที่ดินเป็นเรื่องยุ่งยากและใช้เวลาในการดำเนินการนานกว่า ๖ เดือน และเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน

๑๑ ปัญหาการกำหนดนโยบาย

- ความยุ่งยากซับซ้อนของกฎหมายภายในของหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- กระบวนการกำหนดนโยบายต้องอาศัยเวลา ทำให้เกิดความล่าช้า

๑๒ ปัญหาการบริหารจัดการข้อมูล

- งบประมาณของภาครัฐที่มีจำกัดและเป็นงบประมาณรายปี ทำให้มีข้อจำกัดหลายอย่างในการสรรหางบประมาณที่มากพอและแน่นอนมาพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง
- ปัญหาการจัดเก็บเอกสารคำร้องต่างๆ เอกสารเกี่ยวกับประวัติของเจ้าหน้าที่การทูต และเจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศแต่ละคน ซึ่งมีจำนวนมาก และปัจจุบันมีปัญหาเอกสารสูญหาย โดยมีสาเหตุมาจากจำนวนของเอกสารที่เข้ามาแต่ละวัน เมื่อเทียบกับจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มี

บทสรุป

งานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต ครอบคลุมงานที่หลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานบริการ โดยมีสถานทูต สถานกงสุล และองค์การระหว่างประเทศต่างๆ เป็นผู้รับบริการ เป็นงานที่มีผลโดยตรงต่อการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่และการอาศัยอยู่ในประเทศไทยของบุคคลและหน่วยงานดังกล่าวหากเปรียบเทียบ ก็อาจกล่าวได้ว่า กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตทำหน้าที่เสมือนกรมการกงสุลและสำนักงานเขตของนักการทูตต่างประเทศก็ได้

นอกจากนี้ งานในความรับผิดชอบของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต ยังมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับหน่วยงานราชการไทยในหลายกระทรวง เช่น กรมศุลกากร กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมธนารักษ์ กรมการขนส่งทางบก กรมการปกครอง กรมที่ดิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานความมั่นคงต่างๆ เป็นต้น และยังคงทำงานภายใต้กรอบกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายภายใน และระเบียบต่างๆ อาทิ อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูต พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางกงสุล พ.ศ. ๒๕๔๑ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชกฤษฎีกากำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งต้องมีการกลั่นกรอง ตรวจสอบความถูกต้อง มิให้มีการหาประโยชน์จากเอกสิทธิ์ หรือป้องกันมิให้บุคคลแต่ละประเภทได้รับเอกสิทธิ์เกินไปจากสถานะที่พึงได้

ปัจจุบันกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ทั้งหมดเพียง ๑๔ คนต้อง
รับผิดชอบดูแลและให้บริการนักการทูต เจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศ และครอบครัวจำนวน
ประมาณ ๘๖๐๐ คน และยังมีการสับเปลี่ยนโยกย้าย และนำเข้า-ส่งออกรถยนต์ ของใช้ส่วนตัว วัสดุ
อุปกรณ์สำนักงานต่างๆ และสุราประเภทต่างๆ อยู่ตลอดเวลา จึงเป็นภาระที่หนักอย่างยิ่ง ทั้งในด้าน
การจัดทำเอกสารคำร้อง การรับ-ส่งเอกสาร การตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งนี้ หากดูในด้านจำนวน
หนังสือส่งออกอย่างเดียว มีจำนวนเฉลี่ยประมาณ ๒,๐๐๐ ฉบับต่อเดือน หรือประมาณ ๒๔,๐๐๐
ฉบับต่อปี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหนังสือออกมากที่สุดใ้ในกระทรวงการต่างประเทศ การจะดำเนินการ
ตามคำขอต่างๆ ของสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล และองค์การระหว่างประเทศ ต้องทำด้วยความ
รวดเร็ว มิฉะนั้น คำขอต่างๆ จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นจนเกิดปัญหา และจะเป็นอุปสรรคการทำหน้าที่
ของสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล และองค์การระหว่างประเทศในที่สุดอันจะเป็นการขัดต่อ
พันธกรณีที่ประเทศเจ้าภาพจักต้องอำนวยความสะดวกให้สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล และ
องค์การระหว่างประเทศ สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยไม่ติดขัด ซึ่งการเร่งดำเนินการตามคำขอ ทำให้
เกิดปัญหาตามมาคือ ความผิดพลาดต่างๆ ดังที่กล่าวมา และปัญหาการเก็บเอกสาร ข้อมูล และการทำ
เอกสารให้เป็นปัจจุบัน สามารถใช้ตรวจสอบอ้างอิงได้

บทที่ ๔

การปรับโครงสร้างองค์กร

กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต

จากบทที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าปัญหาการดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต มีสาเหตุหลักมาจากปัญหาด้านโครงสร้างและบุคลากร ซึ่ง โครงสร้างเดิมเป็นเพียงระดับกองภายใต้กรมพิธีการทูต ซึ่งมีจำนวนเจ้าหน้าที่จำกัด และแต่ละคนต้องรับผิดชอบหลายหน้าที่ดังที่กล่าวแล้ว โครงสร้างดังกล่าว เป็นโครงสร้างที่มีมาแต่เดิมเป็นเวลานาน มิได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงไปไม่สามารถรองรับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานทูต สถานกงสุลและองค์การระหว่างประเทศที่มีจำนวนเจ้าหน้าที่มากขึ้นกว่าในอดีตได้

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อปริมาณงานและปัญหาที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างของกองฯ โดยเพิ่มจำนวนบุคลากรทั้งในระดับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และลูกจ้าง อีกทั้ง เพิ่มฝ่ายงานรับผิดชอบด้านต่างๆ ให้มีความชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้ อาจกระทำโดยปรับโครงสร้างกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตโดยปรับตำแหน่งผู้อำนวยการกองจากระดับผู้อำนวยการต้น เป็นระดับผู้อำนวยการสูง รวมทั้งเพิ่มบุคลากรทั้งข้าราชการและลูกจ้าง โครงการ

โครงสร้างกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตปัจจุบัน (ตารางหมายเลข ๑)

๑. ด้านบุคลากร รวม ๑๔ คน

- ผู้อำนวยการกอง (ระดับชำนาญการพิเศษ) มีหน้าที่กำกับดูแลงานทั้งหมด
- นักการทูตชำนาญการพิเศษ (8) รับผิดชอบงานบัตรประจำตัวนักการทูต และการขยายเวลาพำนักในราชอาณาจักร (Stay permit)
- นักการทูตชำนาญการ (7) รับผิดชอบงานด้านการนำเข้าสิ่งของและรถยนต์ปลอดภาษี
- นักการทูตชำนาญการ (6) รับผิดชอบงานด้านต่างๆ โดยแบ่งความรับผิดชอบตามภูมิภาคได้แก่

- ๑) ภูมิภาคอเมริกาและแปซิฟิกใต้
- ๒) ภูมิภาคเอเชียตะวันออก
- ๓) ภูมิภาคเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา
- ๔) ภูมิภาคยุโรป
- ๕) หน่วยงานองค์การระหว่างประเทศ

- เจ้าหน้าที่งานธุรการชำนาญงาน ๑ คน
- ลูกจ้างโครงการ ๔ คน

๒. ด้านงานในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่ดูแลแต่ละภูมิภาค

- การบรรยาย/การดูงาน/การจัดทำคู่มือ/โครงการ/อำนาจการ
- งานบัตรประจำตัวนักการทูต
- งานขยายเวลาพำนักในราชอาณาจักร (Stay Permit)
- งานนำเข้าสิ่งของ/รถยนต์
- งานความคุ้มกันทางการทูต
- งานภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิตน้ำมัน
- ใบขับขี่รถยนต์
- ใบอนุญาตพกพาอาวุธปืน
- บัตรอนุญาตเข้าสนามบิน
- การขออนุญาตใช้คลื่นความถี่วิทยุ
- การจดทะเบียนรถยนต์

โครงสร้างกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตใหม่ (ตารางหมายเลข ๒)

๑ ด้านบุคลากร รวม ๒๔ คน

- ผู้อำนวยการกอง (ผู้อำนวยการระดับสูง)
- ผู้อำนวยการส่วนงานเอกสิทธิ์ทางการทูต (ระดับชำนาญการพิเศษ)
- ผู้อำนวยการส่วนงานความคุ้มกันทางการทูต (ระดับชำนาญการพิเศษ)
- หัวหน้าฝ่ายงานเอกสิทธิ์บุคคล (ระดับนักการทูตชำนาญการ)
- หัวหน้าฝ่ายงานยกเว้นภาษี (ระดับนักการทูตชำนาญการ)
- หัวหน้าฝ่ายงานความคุ้มกันทางการทูต (ระดับนักการทูตชำนาญการ)
- หัวหน้าฝ่ายงานยุทธศาสตร์และอำนาจการ (ระดับนักการทูตชำนาญการ)
- เจ้าหน้าที่ประจำภูมิภาคอเมริกาและแปซิฟิกใต้ (๓ คน)

- เจ้าหน้าที่ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออก
- เจ้าหน้าที่ประจำภูมิภาคเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา
- เจ้าหน้าที่ประจำภูมิภาคยุโรป
- เจ้าหน้าที่รับผิดชอบองค์การระหว่างประเทศ
- เจ้าหน้าที่งานธุรการชำนาญงาน ๕ ตำแหน่ง
- ลูกจ้างโครงการ ๕ ตำแหน่ง

๒. ด้านงานในความรับผิดชอบ

๒.๑ ส่วนงานเอกสิทธิ์ทางการทูต

๑) ฝ่ายงานเอกสิทธิ์บุคคล

- งานบัตรประจำตัวนักการทูต
- งานขยายเวลาพำนักในราชอาณาจักร (Stay Permit)
- ใบขับขีรถยนต์
- บัตรเข้าออกสนามบิน

๒) ฝ่ายงานยกเว้นภาษี

- งานภาษีนำเข้า
- งานรถยนต์เอกสิทธิ์
- งานภาษีมูลค่าเพิ่ม
- งานภาษีสรรพสามิตน้ำมัน

๒.๒ ส่วนงานความคุ้มกันทางการทูต

๑) ฝ่ายงานความคุ้มกันทางการทูต

- งานอารักขาสถานที่และบุคคล
- ใบอนุญาตถือครองอาวุธปืน
- การอนุญาตอุปกรณ์สื่อสาร / คลื่นวิทยุ
- การอนุญาตถือครองอสังหาริมทรัพย์

๒) ฝ่ายงานยุทธศาสตร์และอำนวยราชการ

- โครงการ / ยุทธศาสตร์เชิงรุก
- การจัดทำเอกสาร / กฏระเบียบ / คู่มือ
- การอบรม / บรรยาย
- งานอำนวยราชการ

ทั้งนี้ โครงสร้างกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตใหม่จะเป็นลักษณะ two-tiers ซึ่งจะสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ขององค์กรทั้งในทางแนวนอน (horizontal) และแนวตั้ง (vertical) โดยหัวหน้าฝ่ายจะมีความรู้และความเชี่ยวชาญในเรื่องกฎระเบียบ ข้อกฎหมาย และแนวปฏิบัติในแต่ละลักษณะงาน และเจ้าหน้าที่ประจำภูมิภาคจะมีข้อมูลภาพรวมการให้เอกสิทธิ์และความคุ้มกันแก่แต่ละคณะผู้แทนทางการทูต/องค์การระหว่างประเทศ ซึ่งจะสร้างระบบที่มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตให้มีความละเอียดรอบคอบ ในขณะเดียวกัน ก็เอื้อประโยชน์ต่อการเจรจาด้านเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตกับประเทศต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลรายประเทศในลักษณะบูรณาการ

ตารางการเปรียบเทียบโครงสร้างกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตเดิมกับกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตใหม่

หน้าที่และความรับผิดชอบของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตเดิม	หน้าที่และความรับผิดชอบของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตใหม่
จัดแบ่งส่วนราชการภายในเป็นรายภูมิภาค ๕ กลุ่ม คือ ๑) ภูมิภาคอเมริกาและแปซิฟิกใต้ ๒) ภูมิภาคเอเชียตะวันออก ๓) ภูมิภาคเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา ๔) ภูมิภาคยุโรป ๕) หน่วยงานองค์การระหว่างประเทศ	จัดแบ่งส่วนราชการภายในเป็นสองส่วนงาน และ ๕ กลุ่มภูมิภาค โดยแต่ละส่วนงานจะประกอบด้วยฝ่ายงานสองฝ่าย คือ ๑) ส่วนงานเอกสิทธิ์ทางการทูต - ฝ่ายงานเอกสิทธิ์บุคคล - ฝ่ายงานยกเว้นภาษี ๒) ส่วนงานความคุ้มกันทางการทูต - ฝ่ายงานความคุ้มกันทางการทูต - ฝ่ายงานยุทธศาสตร์และอำนาจการ ส่วนกลุ่มภูมิภาคยังคงมี ๕ กลุ่ม คือ ๑) ภูมิภาคอเมริกาและแปซิฟิกใต้ ๒) ภูมิภาคเอเชียตะวันออก ๓) ภูมิภาคเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา ๔) ภูมิภาคยุโรป ๕) หน่วยงานองค์การระหว่างประเทศ

หน้าที่และความรับผิดชอบของ กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตเดิม	หน้าที่และความรับผิดชอบของ กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตใหม่
<p>แต่ละกลุ่มภูมิภาคมีหน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การบรรยาย/การดูงาน/การจัดทำคู่มือ / โครงการ / อำนวยความสะดวก - งานบัตรประจำตัวนักการทูต - งานขยายเวลาพำนักในราชอาณาจักร (Stay Permit) - งานนำเข้าสิ่งของ / รถยนต์ - งานความคุ้มกันทางการทูต - งานภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิตน้ำมัน - ใบขับขี่รถยนต์ - ใบอนุญาตพกพาอาวุธปืน - บัตรอนุญาตเข้าสนามบิน - การขออนุญาตใช้คลื่นความถี่วิทยุ - การจดทะเบียนรถยนต์	<p>แต่ละส่วนงานจะมีความรับผิดชอบชัดเจนในแต่ละเรื่อง โดยแบ่งตามภูมิภาคแต่จะมีหัวหน้าฝ่ายและหัวหน้าส่วน มาช่วยทำหน้าที่ตรวจความถูกต้องของการปฏิบัติตามกฎระเบียบและตามนโยบาย ก่อนเสนอผู้อำนวยการสำนักต่อไป</p>
<p>สายการบังคับบัญชาและการกลั่นกรองงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้อำนวยการจะควบคุมดูงานในภาพรวมทั้งหมด - นักการทูตชำนาญการพิเศษ (8) จะรับผิดชอบเฉพาะงานบัตรประจำตัวนักการทูต และการขยายเวลาพำนักในราชอาณาจักร (Stay permit) ที่เจ้าหน้าที่แต่ละภูมิภาคเสนอ - นักการทูตชำนาญการ (7) จะรับผิดชอบเฉพาะงานด้านการนำเข้าสิ่งของและรถยนต์ปลอดภาษีที่เจ้าหน้าที่แต่ละภูมิภาคเสนอ	<p>สายการบังคับบัญชาและการกลั่นกรองงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้อำนวยการกอง (ระดับผู้อำนวยการระดับสูง) มีหน้าที่ควบคุมดูงานในภาพรวมทั้งหมด - ผู้อำนวยการส่วนงานเอกสิทธิ์ทางการทูต (ระดับชำนาญการพิเศษ) รับผิดชอบงานด้านเอกสิทธิ์ของทุกภูมิภาค - ผู้อำนวยการส่วนงานความคุ้มกันทางการทูต (ระดับชำนาญการพิเศษ) รับผิดชอบงานด้านความคุ้มกันทางการทูตของทุกภูมิภาค

หน้าที่และความรับผิดชอบของ กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตเดิม	หน้าที่และความรับผิดชอบของ กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตใหม่
<ul style="list-style-type: none"> - นักการทูตชำนาญการ (๖) จะรับผิดชอบงานทั้งหมดโดยแบ่งตามรายภูมิภาค โดยงานทุกเรื่องจะส่งตรงไปยังผู้อำนวยการกอง ยกเว้นงานบัตรประจำตัวนักการทูต การขยายเวลาพำนักในราชอาณาจักร (Stay permit) และงานด้านการนำเข้าสิ่งของและรถยนต์ปลอดภาษี - เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน ทำหน้าที่รับคำร้องขอมีบัตรประจำตัวนักการทูตทุกภูมิภาค และเสนอต่อเจ้าหน้าที่แต่ละภูมิภาค - ลูกจ้างโครงการรับเรื่องและคำร้องอื่นนอกจากงานบัตรประจำตัว และเสนอต่อเจ้าหน้าที่แต่ละภูมิภาค จากนั้นเจ้าหน้าที่ภูมิภาคจะเสนองานตรงต่อผู้อำนวยการกอง	<ul style="list-style-type: none"> - หัวหน้าฝ่ายงานเอกสิทธิ์บุคคล (ระดับนักการทูตชำนาญการ) คัดกรองและตรวจความถูกต้องของงานด้านเอกสิทธิ์บุคคลทั้งหมด - หัวหน้าฝ่ายงานยกเว้นภาษี (ระดับนักการทูตชำนาญการ) คัดกรองและตรวจความถูกต้องของงานด้านการยกเว้นภาษีทั้งหมด - หัวหน้าฝ่ายงานความคุ้มกันทางการทูต (ระดับนักการทูตชำนาญการ) คัดกรองและตรวจความถูกต้องของงานด้านความคุ้มกันทางการทูตทั้งหมด - หัวหน้าฝ่ายงานยุทธศาสตร์และอำนาจการ (ระดับนักการทูตชำนาญการ) คัดกรองและตรวจความถูกต้องของงานด้านยุทธศาสตร์และอำนาจการทั้งหมด กลุ่มงานรายภูมิภาค อันได้แก่<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ประจำภูมิภาคอเมริกาและแปซิฟิกใต้ - เจ้าหน้าที่ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออก - เจ้าหน้าที่ประจำภูมิภาคเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา - เจ้าหน้าที่ประจำภูมิภาคยุโรป - เจ้าหน้าที่รับผิดชอบองค์การระหว่างประเทศ - เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน ๕ ตำแหน่ง ภูมิภาคละ ๑ ตำแหน่ง - ลูกจ้างโครงการ ๕ ตำแหน่งตำแหน่ง ภูมิภาคละ ๑ ตำแหน่ง

หน้าที่และความรับผิดชอบของ กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตเดิม	หน้าที่และความรับผิดชอบของ กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตใหม่
	โดยกลุ่มงานราชภูมิภาคมีหน้าที่รับเรื่อง จำแนกงานเป็นราชภูมิภาค เตรียมเอกสารที่ เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการต่อไป
การคัดกรอง ตรวจสอบความถูกต้องจะทำให้ จำกัด เนื่องจากปริมาณงานและจำนวน เจ้าหน้าที่ไม่สัมพันธ์กัน ทำให้เกิดความ ผิดพลาดได้ง่าย	ภายใต้การปรับปรุงโครงสร้างใหม่ของกอง เอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต ซึ่งมีการ แบ่งการบริหารเป็นส่วนงาน และฝ่าย จะช่วย ให้กรมพิธีการทูตสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่าง มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะภาพรวม ในการให้การดูแลและคุ้มครองคณะทูตานุทูต และองค์การระหว่างประเทศ นอกจากนี้ โครงสร้างใหม่ยังช่วยสนับสนุนให้กองเอก สิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตสามารถจัดตั้ง กลไกที่จะติดตามความคืบหน้าเกี่ยวกับคำขอ ต่างๆ ควบคุมให้คณะทูตปฏิบัติตามเงื่อนไข การคัดกรองงานสามารถทำได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากมีหัวหน้าฝ่าย คอยตรวจสอบความถูกต้อง ตรวจสอบรายละเอียดของ เอกสาร และสิทธิที่พึงได้ ก่อนดำเนินการขอ อนุมัติต่อไป นอกจากนี้ โครงสร้างใหม่ยังช่วยให้ แต่ละ ฝ่ายสามารถทำงานด้านนโยบายได้มากขึ้น เช่น การพิจารณาอนุมัติให้เอกสิทธิ์แก่คณะทูตใน บางเรื่องที่ต้องการการพิจารณาเป็นพิเศษ หรือ เรื่องที่ต้องนำนโยบายต่างประเทศมา ประกอบการพิจารณา หรือพิจารณาการใช้ หลักปฏิบัติต่างตอบแทนเป็นแต่ละกรณีไป

หน้าที่และความรับผิดชอบของ กองเอกลักษณ์และความสัมพันธ์ทางการทูตเดิม	หน้าที่และความรับผิดชอบของ กองเอกลักษณ์และความสัมพันธ์ทางการทูตใหม่
<p>ปัญหาในการดำเนินการออกทะเบียนรถ/การ ละเมิดเอกลักษณ์รถยนต์</p> <ul style="list-style-type: none"> - บางสถานเอกอัครราชทูต ไม่คืนป้ายทะเบียน รถยนต์หลังจากที่จำหน่ายหรือขายรถยนต์ - การจดทะเบียนรถยนต์ล่าช้า ไม่ดำเนินการ ภายใน 15 วัน ตามระเบียบของกระทรวง การต่างประเทศ - การขอนำเข้ารถประเภท Luxury car เพื่อ ประโยชน์ในการจำหน่ายต่อ ให้แก่ บุคคลภายนอก - การนำเข้ารถยนต์เก่า และไม่ได้นำส่งออก หลังครบวาระการประจำการ ก่อให้เกิด ภาวะ รถยนต์เก่าตกค้างในประเทศ และอาจ ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - ภายใต้โครงสร้างใหม่ กองเอกลักษณ์และ ความสัมพันธ์ทางการทูตสามารถทำหน้าที่ รับคืนป้ายทะเบียนรถเพื่อนำส่งกรมการ ขนส่งทางบก ซึ่งจะช่วยให้การควบคุมใน เรื่องการซื้อขายและโอนกรรมสิทธิ์ก่อน การพินหน้าที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น - การควบคุมจำนวนรถยนต์ที่ได้รับเอกลักษณ์ สามารถทำได้มีประสิทธิภาพ และม ีความเป็นปัจจุบัน
<p>ปัญหาเรื่องการออกบัตรประจำตัวต่าง ๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพิจารณาออกบัตรอาจพิจารณาประเด็น เรื่องประวัติอาชญากรรมและ พฤติกรรมที่ ไม่เหมาะสมในการเป็นตัวแทนทางการทูต กงสุล หรือกงสุล กิตติมศักดิ์ เพราะที่ผ่าน มามีการออกบัตรให้บุคคลในคณะผู้แทนฯ ที่มีพฤติกรรมหาผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่ง ขัดกับ หลักการในอนุสัญญากรุงเวียนนาฯ นอกจากนั้น ยังพบปัญหาการใช้เอกสาร ปลอมเพื่อขอมีบัตรประจำตัวอีกด้วย	<p>ภายใต้โครงสร้างใหม่ กองเอกลักษณ์และ ความสัมพันธ์ทางการทูตสามารถตรวจสอบ ข้อมูลบุคคลที่มีสิทธิที่จะได้รับบัตรประจำตัว แต่ละประเภท และสามารถควบคุมมิให้มีการ ออกบัตรประจำตัวให้แก่บุคคลที่พินหน้าที่ หรือบุคคลที่ไม่มีสิทธิ</p>
<p>ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการขออนุญาตให้ ครอบครองอาวุธปืน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีกลไกการตรวจสอบ การคืนอาวุธปืน	<p>ภายใต้โครงสร้างใหม่ กองเอกลักษณ์และ ความสัมพันธ์ทางการทูตสามารถควบคุมจำนวน อาวุธปืนที่มีการนำเข้ามาในราชอาณาจักร</p>

หน้าที่และความรับผิดชอบของ กองเอกลักษณ์และความคุ้มกันทางการทูตเดิม	หน้าที่และความรับผิดชอบของ กองเอกลักษณ์และความคุ้มกันทางการทูตใหม่
ภายหลังจากที่เจ้าหน้าที่พื้นที่และ เดินทาง กลับประเทศไป ไม่มีการกำหนด โควตา สำหรับการนำเข้าอาวุธปืนและ เครื่องกระสุน ไม่มีกลไกการตรวจสอบ การ จำหน่ายกระสุนปืนที่มีอยู่ในครอบครอง หลังกระสุนหมดอายุ	ตลอดจนสามารถทราบข้อมูลอันเป็นปัจจุบัน ว่าเจ้าหน้าที่การทูตคนใดที่ครอบครองอาวุธ ปืนบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความ ปลอดภัย
<p>ปัญหาในการปฏิบัติงานการรักษาความ ปลอดภัยสถานที่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีการประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูล ระหว่างกรมพิธีการทูตกับหน่วยงานด้าน ความมั่นคงอาทิ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ เป็นต้น - สถานเอกอัครราชทูต ไม่ได้ระบุประเภท ของการอารักขา ทำให้บางครั้งเกิดปัญหา เช่น สถานเอกอัครราชทูตประเทศมุสลิม ไม่ประสงค์ที่จะให้มีตำรวจสุหนัซ แต่เมื่อ ไม่ได้มีการระบุความต้องการที่ชัดเจน จึง ต้องนำตำรวจสุหนัซ มาตามแนวปฏิบัติปกติ ซึ่งสร้างความสับสนแก่เจ้าหน้าที่อย่างยิ่ง	ภายใต้โครงสร้างใหม่ กองเอกลักษณ์และ ความคุ้มกันทางการทูตสามารถประสานข้อมูล ด้านความมั่นคงกับหน่วยงานไทยที่เกี่ยวข้อง ได้ใกล้ชิดมากขึ้น นอกจากนี้ การแบ่งเป็นส่วน และฝ่าย จะช่วยให้การประสานงานระหว่าง สถานเอกอัครราชทูต และองค์การระหว่าง ประเทศ ทำได้ใกล้ชิดและตรงกับความจำ เป็นมากยิ่งขึ้น
<p>ปัญหาการจัดเก็บเอกสารคำร้องต่างๆ เอกสารเกี่ยวกับประวัติของเจ้าหน้าที่การทูต และ เจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศแต่ละ คน ซึ่งมีจำนวนมาก และปัจจุบันมีปัญหา เอกสาร สูญหาย โดยมีสาเหตุมาจากจำนวนของ เอกสารที่เข้ามาแต่ละวัน เมื่อเทียบกับจำนวน เจ้าหน้าที่ที่มี</p>	การแบ่งการบริหาร เป็น ส่วนและฝ่าย ตลอดจนการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ จะช่วยให้การ จัดเก็บเอกสารที่สำคัญต่างๆ มีประสิทธิภาพ และมีความถูกต้องมากขึ้น รวมทั้งยังสามารถ เรียกใช้ได้ตลอดเวลา

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการกำหนดตำแหน่งของสำนักงาน ก.พ.

การกำหนดตำแหน่งหมายถึงการกำหนดตำแหน่งให้มีในส่วนราชการใด รวมทั้งจำนวน ประเภทตำแหน่ง ระดับและสายงาน ตลอดจนการเกลี่ยอัตรากำลัง การเปลี่ยนชื่อตำแหน่ง ฯลฯ โดยการกำหนดตำแหน่งต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความไม่ซ้ำซ้อนและประหยัดเป็นหลัก วิชาการระดับเชี่ยวชาญและระดับทรงคุณวุฒิ และประเภททั่วไป ระดับทักษะพิเศษ ให้ อ.ก.พ. กระทรวงแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดตำแหน่งระดับสูงของกระทรวง โดยประกอบด้วยกรรมการ จำนวน 8 คน อันได้แก่ ประธานกรรมการ (เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ ก.พ. คัดเลือก) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (2 คน) เลขาธิการ ก.พ. หรือผู้แทน ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณหรือผู้แทน เลขาธิการ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือผู้แทน เลขาธิการ ก.พ.ร. หรือผู้แทน อธิบดีกรมบัญชีกลางหรือผู้แทน เป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนัก / กองที่รับผิดชอบ งานการเจ้าหน้าที่ของกระทรวง เป็นเลขานุการ และแต่งตั้งข้าราชการของกระทรวง กรม และ ข้าราชการสำนักงาน ก.พ. ทำหน้าที่ตามที่รับมอบหมายเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

หลักเกณฑ์การกำหนดตำแหน่งประเภทอำนวยการระดับสูง

ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการกำหนดตำแหน่งตามมาตรา 47 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบ ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ปีพ.ศ. 2552-2556 (ฉบับปรับปรุง สิงหาคม 2556) ระบุว่า การกำหนด ตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการที่ต่ำกว่าระดับกรม :

- ให้กำหนดได้ตามจำนวนส่วนราชการที่มีฐานะเป็นกองหรือเทียบกองตามกฎหมายว่า ด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ที่ปรากฏในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ และผ่านการประเมิน คุณภาพงานของตำแหน่งตามหลักเกณฑ์การประเมินค่างานที่ ก.พ. กำหนด ซึ่งส่วนราชการที่ขอ กำหนดตำแหน่งจะต้องมีการดำเนินการอย่างน้อย 6 ด้านจากภารกิจ 11 ด้าน อันได้แก่ ด้าน บริหารทั่วไป ด้านอำนวยการ/ประสานราชการ ด้านพัสดุ ด้านการเจ้าหน้าที่ ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านการคลัง/งบประมาณ ด้านกฎหมาย ด้านแผนงาน ด้านฝึกอบรม ด้านวินัย และด้านอื่นๆที่เป็น ภารกิจที่มีลักษณะเฉพาะ สำคัญ และจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อสนับสนุนภารกิจหลักของส่วน ราชการซึ่งไม่อยู่ในภารกิจตามด้านต่างๆ ที่กล่าวมา โดยต้องเป็นภารกิจที่มีความต่อเนื่องในการ ดำเนินการและการใช้อัตรากำลัง

บทสรุป

งานในความรับผิดชอบของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคณะทูตานุทูตและองค์การระหว่างประเทศ รวมทั้งครอบครัว นับตั้งแต่เดินทางมาถึงประเทศไทยจนกระทั่งสิ้นสุดหน้าที่และเดินทางออกจากประเทศไทย สำหรับบุคคลภายนอกอาจเห็นว่างานในความรับผิดชอบที่กล่าวมาเป็นงานที่มีแบบปฏิบัติประจำ (routine) แต่หากงานดังกล่าวเกิดปัญหาหรือหยุดชะงักลง ก็จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของปฏิบัติหน้าที่ของคณะทูตานุทูตและองค์การระหว่างประเทศ

ปัญหาการดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตดังที่กล่าวมา เกิดจากสาเหตุหลักๆ คือ

๑. ปริมาณนักการทูตโดยรวมเพิ่มมากขึ้น และมีการโยกย้ายสับเปลี่ยนตลอดเวลา จึงทำให้ปริมาณงานเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต ในขณะที่จำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีจำนวนน้อย

๒. เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานภายใต้ระเบียบข้อกฎหมาย ซึ่งต้องการความละเอียดรอบคอบ และรวดเร็ว แต่ในความเป็นจริง ปริมาณที่มีมากเกินไป จึงทำให้เกิดความผิดพลาด เช่น การอนุมัติเอกสิทธิ์บางประการให้แก่ผู้ไม่มีเอกสิทธิ์

๓. งานล่าช้าก็ให้เกิดความไม่พอใจแก่ผู้ใช้บริการ เช่น การออกหนังสือรับรองหรือออกบัตรประจำตัวล่าช้า ทำให้ผู้ที่มารับหน้าที่ใหม่ไม่สามารถทำธุรกรรมต่างๆ ที่จำเป็นได้ เช่น การเปิดบัญชีธนาคาร และการขอยกเว้นภาษีสิ่งของที่ส่งมาทางเรือ หรือทางอากาศ ที่เมื่อเกิดความล่าช้า อาจต้องเสียค่าปรับหรือค่าเช่าโกดังเก็บสินค้าเป็นต้น

๔. ปัญหาการควบคุมให้สถานทูต สถานกงสุล และองค์การระหว่างประเทศ ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เช่น การควบคุมจำนวนรถยนต์สำนักงาน การซื้อ ขาย โอนรถยนต์ รวมทั้งการส่งคืนป้ายทะเบียนทันทีที่ขายรถยนต์

ปัญหาเหล่านี้ มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศ และอาจมองได้ว่าไทยไม่ยึดมั่นในพันธกรณีตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต และทางการกงสุล ที่ไทยเป็นภาคีอยู่

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตมีจำนวนข้าราชการและลูกจ้าง รวมทั้งหมดเพียง ๑๔ คน แต่มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่สำคัญ ในการดูแลคณะผู้แทนทางการทูต กงสุล และองค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย รวม ๒๑๕ แห่ง และผู้มีเอกสิทธิ์ทางการทูตในประเทศไทย จำนวน ๘,๖๐๐ คนตามพันธกรณี ที่รัฐบาลไทยได้ให้ไว้ต่อประชาคมระหว่างประเทศตามอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต ค.ศ. ๑๙๖๑ และอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล ค.ศ. ๑๙๖๓ นอกจากนี้ กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตยังมีภาระหน้าที่ในการดูแลคณะผู้แทนทางการทูตและกงสุล รวมทั้งหน่วยงานภายใต้สังกัดของรัฐบาลไทย ซึ่งประจำอยู่ในประเทศต่างๆ รวม ๕๖ ประเทศ มีจำนวนบุคลากรและครอบครัวมากกว่า ๒,๐๐๐ คน โดยสามารถแบ่งงานในความรับผิดชอบได้เป็น ๔ ส่วนงานหลัก ดังนี้

๑. การให้เอกสิทธิ์ทางการทูตด้านการยกเว้น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีนำเข้ารถยนต์และสิ่งของ และภาษีสรรพสามิตน้ำมัน แก่คณะผู้แทนทางการทูต กงสุล และองค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย จำนวนรวม ๒๑๕ แห่ง ซึ่งในแต่ละปี มีการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการซื้อสินค้าและบริการในประเทศ โดยเฉลี่ยประมาณ ๒,๐๐๐ ล้านบาท การยกเว้นภาษีนำเข้ารถยนต์ โดยเฉลี่ยประมาณ ๓๐๐ คัน และการยกเว้นภาษีนำเข้าสิ่งของเพื่อใช้ประโยชน์ทางการ และส่วนบุคคล รวมมูลค่าการยกเว้นภาษีทั้งหมดประมาณ ๗๐๐ ล้านบาทต่อปี ดังนั้น การดำเนินการของกองฯ ต้องการความรอบคอบและแม่นยำ เกี่ยวกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ มิให้เกิดความล่าช้าและกระทบต่อการปฏิบัติงานของคณะผู้แทนทางการทูต กงสุล และองค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย

๒. การอำนวยความสะดวกสำหรับการพำนักในประเทศไทยในฐานะผู้มีเอกสิทธิ์ทางการทูตของเจ้าหน้าที่คณะผู้แทนทางการทูต กงสุล และพนักงานองค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย ตลอดจนสมาชิกในครอบครัว ซึ่งมีขั้นตอนตั้งแต่การแจ้งการเข้ารับหน้าที่เมื่อเดินทางถึง การขออนุญาตพำนักในประเทศไทย การจัดทำบัตรประจำตัวผู้มีเอกสิทธิ์ทางการทูต การขอ

นำเข้าและการจดทะเบียนรถยนต์ การขอทำใบขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคลการขอบัตรประจำตัวเข้าทำ
อากาศยานแห่งชาติ คิดเป็นงานเอกสารมากกว่า ๑,๐๐๐ ฉบับต่อเดือน

๓. การให้ความคุ้มกันทางการทูตแก่สถานที่ทำกร สถานที่พัก ตัวบุคคลของผู้แทน
ทางการทูต กงสุล และพนักงานองค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย ตลอดจนการดำเนิน
กิจกรรมต่าง ๆ ของคณะผู้แทนทางการทูต กงสุล และองค์การระหว่างประเทศ ในประเทศไทย ซึ่งมี
ภาระงานที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความจำเป็นที่ต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่าง
ใกล้ชิด เพื่อแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าโดยทันที โดยเฉพาะสถานการณ์การชุมนุมประท้วงใน
ประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมามีผลกระทบโดยตรงต่อคณะผู้แทนทางการทูต กงสุล และองค์การ
ระหว่างประเทศ อย่างมาก อาทิ การชุมนุมประท้วงและปิดการสัญจรเข้า-ออกในบริเวณใกล้เคียง
สถานที่ทำกรคณะผู้แทนทางการทูต กงสุล และองค์การระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีการ
เพิ่มขึ้นของภัยคุกคามจากการก่อการร้ายสากล ต่อคณะผู้แทนทางการทูตจากเหตุการณ์ความขัดแย้ง
ในภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้พยายามก่อเหตุวินาศกรรมได้
อย่างต่อเนื่อง

๔. การดูแลให้คณะผู้แทนทางการทูต กงสุล และหน่วยงานในสังกัดของรัฐบาลไทยใน
๕๖ ประเทศทั่วโลก มีจำนวนข้าราชการและครอบครัว รวมประมาณ ๒,๐๐๐ คน ได้รับเอกสิทธิ์
และความคุ้มกันทางการทูตที่เหมาะสมจากประเทศผู้รับ ซึ่งจำนวนเจ้าหน้าที่และครอบครัวในคณะ
ผู้แทนไทยในประเทศต่างๆ เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากการเปิดและขยายสถานเอกอัครราชทูต
สถานกงสุลใหญ่ และหน่วยงานในสังกัด อาทิ สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ สำนักงาน
ผู้ช่วยทูตทหารบก สำนักงานผู้ช่วยทูตทหารเรือ สำนักงานผู้ช่วยทูตทหารอากาศ สำนักงานแรงงาน
สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ สำนักงานผู้ดูแลนักเรียน อัครราชทูตที่ปรึกษาฝ่ายความ
มั่นคงจากสำนักข่าวกรองแห่งชาติ อัครราชทูตที่ปรึกษาฝ่ายตำรวจซึ่งปัญหาที่พบมีความหลากหลาย
ทั้งการไม่ได้รับความคุ้มกันทางการทูตที่เหมาะสมจากประเทศผู้รับการได้รับเอกสิทธิ์ที่ไม่เป็นไป
ตามอนุสัญญากรุงเวียนนาฯ และมีข้อจำกัดว่าเอกสิทธิ์ที่รัฐบาลไทยให้แก่ผู้แทนประเทศดังกล่าว
ในประเทศไทย ตลอดจนความล่าช้าและมีขั้นตอนในการดำเนินการที่ซับซ้อนของประเทศผู้รับ ซึ่ง
กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตในฐานะเมืองหลวง มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนคณะ
ผู้แทนทางการทูตและกงสุลของประเทศไทยในการเจรจากับประเทศผู้รับเพื่อแก้ไขและปรับปรุงใน
เรื่องต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วง

อย่างไรก็ดี ด้วยโครงสร้างและสถานะในระดับกอง จึงส่งผลให้การดำเนินการของกอง
เอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน ได้แก่

๑. ผู้อำนวยการกองฯ มีภาระงาน ทั้งการพิจารณาเอกสารที่มีจำนวนมากกว่า ๒,๐๐๐ คำขอในแต่ละเดือน มีการประชุมและหารือร่วมกับผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประสานการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาการละเมิดเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต มีการพบหารือและเจรจากับผู้แทนสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ประเทศต่าง ๆ ในประเทศไทย ตลอดจนการหารือกับผู้แทนสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่และหน่วยราชการไทยในประเทศต่าง ๆ เพื่อกำหนดท่าทีเจรจาต่อรองผลประโยชน์ด้านเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตที่เหมาะสม ส่งผลให้การดำเนินการในด้านต่าง ๆ ของกองเอกสิทธิ์ฯ มีระยะเวลาเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ปริมาณงานในด้านต่าง ๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

๒. การขาดระบบการตรวจสอบสำหรับการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ โดยหัวหน้างานในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเฉพาะด้าน ทำให้มีความเสี่ยงที่อาจเกิดความผิดพลาดในการดำเนินงาน โดยเฉพาะเมื่อค้ำถึงปริมาณงานเอกสารจำนวนมาก ซึ่งหากเกิดขึ้นจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลประโยชน์ของประเทศทั้งในด้านการจัดเก็บภาษีและการละเมิดเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตของไทย

๓. การขาดหัวหน้างานและบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามแนวปฏิบัติที่เหมาะสม (best practices) ในการอำนวยความสะดวกให้แก่คณะผู้แทนทางการทูต กงสุล และองค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย ตลอดจนปกป้องผลประโยชน์ของคณะผู้แทนทางการทูตและกงสุลไทยในต่างประเทศ อาทิ ขาดบุคลากรที่จะทำการบันทึกข้อมูลและเอกสารหลักฐานต่างๆ ในฐานะข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของกรมพิธีการทูต การเปรียบเทียบข้อมูลด้านเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาใช้หลักปฏิบัติต่างตอบแทนในการสร้างความเท่าเทียมในเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตซึ่งคณะผู้แทนทางการทูต และกงสุลไทยได้รับจากประเทศผู้รับ

๔. การขาดหัวหน้างานและบุคลากรสนับสนุนการดำเนินการในเชิงรุก เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและป้องปรามการเกิดปัญหาการละเมิดเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต อาทิ การจัดทำเอกสารชี้แจงกฎระเบียบให้แก่คณะผู้แทนทางการทูต และหน่วยราชการไทย ตลอดจนการจัดคณะเยือนหน่วยราชการในจังหวัด ที่มีสถานกงสุลใหญ่ และสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ต่างประเทศตั้งอยู่ อาทิ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสงขลา จังหวัดขอนแก่น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขอบเขตเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตที่คณะผู้แทนได้รับ รวมทั้งรับฟังข้อคิดเห็นของสถานกงสุลต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากบทสรุปดังกล่าวมา บทวิจยนี้จึงเสนอแนวทางปรับโครงสร้างและยกสถานะกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารและการปฏิบัติงานของเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตดังต่อไปนี้

๑. ปรับระดับผู้อำนวยการกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตจากระดับผู้อำนวยการระดับต้นเป็นผู้อำนวยการระดับสูง

๒. การจัดแบ่งส่วนราชการภายในเป็นสองส่วนงาน โดยมีนักการทูตระดับชำนาญการพิเศษเป็นผู้อำนวยการส่วนงาน และมีเจ้าหน้าที่การทูตระดับชำนาญการและระดับปฏิบัติการรับผิดชอบ ๕ กลุ่มภูมิภาค ซึ่งแต่ละส่วนงานจะประกอบด้วยฝ่ายงานสองฝ่าย คือ

๒.๑ ส่วนงานเอกสิทธิ์ทางการทูต ประกอบด้วย ฝ่ายงานเอกสิทธิ์บุคคล และฝ่ายงานยกเว้นภาษี

๒.๒ ส่วนงานความคุ้มกันทางการทูต ประกอบด้วย ฝ่ายงานความคุ้มกันทางการทูต และฝ่ายงานยุทธศาสตร์และอำนาจการ

๓. เพิ่มจำนวนลูกจ้างและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในแต่ละฝ่ายงาน รวมบุคลากรทั้งหมด ๒๔ คน ซึ่งเป็นจำนวนบุคลากรขั้นต่ำ ที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตภายใต้โครงสร้างใหม่ สามารถปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่ได้รับ

การปรับโครงสร้างและยกสถานะกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตดังกล่าว จะช่วยแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินงาน ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมการให้และการใช้เอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต ดังนี้

๑. กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตจะมีระดับของผู้บริหารและจำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับความสำคัญของงานด้านเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต

๒. โครงสร้างใหม่จะกระจายภาระงานการพิจารณาเอกสารจากผู้อำนวยการกองให้แก่ผู้อำนวยการส่วนงาน ซึ่งมีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน รับผิดชอบ เพื่อให้ผู้อำนวยการกองฯ มีเวลาเพิ่มขึ้นในการกำหนดนโยบายด้านต่าง ๆ ของกองฯ โดยผู้อำนวยการส่วนงานจะสามารถสนับสนุนการเจรจาและหารือกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้อีกด้วย

๓. โครงสร้างใหม่จะลดระยะเวลาการอนุมัติงานในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศและอำนวยความสะดวกมิให้เกิดปัญหาแก่การดำเนินงานของคณะผู้แทนทางการทูต กงสุล และองค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย

๔. ระบบโครงสร้างที่มีทั้งผู้อำนวยการส่วนงาน ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเฉพาะด้าน และเจ้าหน้าที่โต๊ะภูมิภาค ซึ่งมีข้อมูลเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตในภาพรวมที่รัฐบาลไทยให้แก่คณะผู้แทนทางการทูตต่างประเทศในไทย และเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตที่ประเทศต่างๆ ให้แก่คณะผู้แทนทางการทูตไทยในต่างประเทศ โดยแยกเป็นรายภูมิภาค เป็นการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดความผิดพลาดในการดำเนินงานนอกจากนี้ ยังช่วยให้สามารถพิจารณาการใช้หลักปฏิบัติต่างตอบแทนกับประเทศต่างๆ ได้อย่างเท่าเทียม และยังเป็นการปกป้องผลประโยชน์ของคณะผู้แทนทางการทูต และกงสุลไทยในต่างประเทศอีกด้วย

๕. การมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในจำนวนที่เหมาะสม จะช่วยให้การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคณะทูตานุทูต องค์การระหว่างประเทศ และสมาชิกครอบครัว มีความสมบูรณ์ สามารถตรวจทานการใช้เอกสิทธิ์ให้มีความถูกต้องและรัดกุมมากยิ่งขึ้น สามารถบันทึกข้อมูลและเอกสารหลักฐานคำขอต่าง ๆ ในฐานะข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของกรมพิธีการทูตได้อย่างครบถ้วน

๖. การเพิ่มฝ่ายงานยุทธศาสตร์และอำนาจการในโครงสร้างกองฯ จะช่วยสนับสนุนการดำเนินการในเชิงรุก เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในลักษณะ reach out และยังเป็น การสร้างเครือข่ายในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยในการแก้ไขปัญหาการละเมิดเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต

๗. การปรับโครงสร้างจะเป็นประโยชน์ต่อการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ เช่น การแอบอ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งเอกสิทธิ์ของผู้ที่ไม่มีเอกสิทธิ์ การกลั่นกรองประวัติของผู้ที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ทางการทูตในประเทศไทยเพื่อให้ได้ผู้ที่ไม่มีพฤติกรรมที่จะหาประโยชน์จากเอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่ได้รับ ป้องกันไม่ให้มีการหาประโยชน์ส่วนตัวหรือการเข้าไปเกี่ยวข้องกับธุรกิจสีเทา หรืออาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบต่างๆ

๘. พร้อมทั้งจะศึกษาเกี่ยวกับปัญหาท้าทายใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีกฎระเบียบรองรับ เช่น การสมรสของบุคคลเพศเดียวกันว่าคู่สมรสเพศเดียวกันควรได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตหรือไม่เพียงใด และเรื่องการขอให้คู่สมรสของนักการทูตหรือผู้ที่มีเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตให้สามารถทำงานได้ เป็นต้น ซึ่งเรื่องดังกล่าว ยังไม่มีกฎระเบียบรองรับ จึงจำเป็นต้องมีบุคลากรที่ทำการศึกษา เปรียบเทียบข้อดีและข้อเสีย ศึกษาแนวปฏิบัติในเรื่องเดียวกันของประเทศอื่นๆ รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องหากจำเป็น

๕. สามารถเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนการทำงานของหน่วยราชการอื่น เช่น หน่วยงานด้านความมั่นคงในการให้การรักษาความปลอดภัยแก่คณะทูตานุทูต รวมทั้งสนับสนุนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการติดตามพฤติกรรมนักการทูตของประเทศที่มีแนวโน้มนิยมความรุนแรง หรือประเทศที่อาจให้การสนับสนุนการก่อการร้าย

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงการเพิ่มขึ้นของภาระงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา ทั้งในด้านการอำนวยความสะดวกด้านเอกสิทธิ์ทางการทูตและการให้การคุ้มกันทางการทูตแก่คณะผู้แทนทางการทูต กงสุล และองค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย ตลอดจนการสนับสนุนคณะผู้แทนทางการทูตและกงสุลไทย รวมถึงหน่วยงานในสังกัด ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศต่าง ๆ ให้ได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตที่เหมาะสม จึงมีความจำเป็นยิ่งในการปรับโครงสร้างและยกระดับกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตซึ่งการปรับโครงสร้างดังกล่าวจะมีส่วนสำคัญในการช่วยสนับสนุนบทบาทของประเทศไทยในการก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางของภูมิภาค (regional hub) ด้านการต่างประเทศ และสนับสนุนนโยบายการผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการประชุมนานาชาติ หรือเป็น Geneva of Asia นอกจากนี้ ยังจะเป็นปัจจัยบวกในการโน้มน้าวประเทศต่าง ๆ ที่ยังไม่มีสถานทูตในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือในอาเซียน ให้มาตั้งสถานเอกอัครราชทูตในประเทศไทย รวมทั้งสนับสนุนให้องค์การระหว่างประเทศจัดตั้งสำนักงานภูมิภาคในประเทศไทยด้วย

*****

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เอกสารไม่ตีพิมพ์

สำนักพัฒนาระบบงานตำแหน่งและค่าตอบแทน, สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.).
หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการกำหนดตำแหน่งตามมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ปี พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๖ (ฉบับปรับปรุง สิงหาคม
๒๕๕๖). นนทบุรี: สำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.), ๒๕๕๖.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๔๕.” [ออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก: <http://www.mfa.go.th/main/contents/files/organize-20130911-145044-284867.pdf>, ๒๕๔๕.

“นโยบายการต่างประเทศ.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.mfa.go.th/main/th/policy/9868-นโยบายการต่างประเทศ.html>, ๒๕๕๕.

พระราชบัญญัติคุ้มครองการค้าสินค้าของสหประชาชาติและทบวงการชำนัญพิเศษในประเทศไทย
พ.ศ. ๒๕๐๔. “พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางกงสุล พ.ศ. ๒๕๔๑.”
[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.kodmhai.com/m4/m4-17/H40/H-40.html>, ๒๕๕๓.

“พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ. ๒๕๒๗.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:
<http://www.kodmhai.com/m4/m4-17/h41/M1-5.html>, ๒๕๕๓.

“วิสัยทัศน์และพันธกิจ.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.mfa.go.th/main/th/policy/9867-วิสัยทัศน์และพันธกิจ.html>, ๒๕๕๕.

“เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของผู้แทนทางการทูต.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:
<http://www.gotoknow.org/posts/178513>, ๒๕๕๑.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นายภควัต ต้นสกุล
วัน เดือน ปีเกิด	๑ มกราคม ๒๕๐๖
การศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รัฐศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Master of Development Administration, Western Michigan University
ประวัติการทำงาน โดยย่อ	เลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน เจ้าหน้าที่การทูต ๖ กองยุโรป ๒ กรมยุโรป เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงซันโตอาโก เจ้าหน้าที่การทูต ๗ สำนักเลขานุการรัฐมนตรี เจ้าหน้าที่การทูต ๘ รองหัวหน้าสำนักเลขานุการรัฐมนตรี เจ้าหน้าที่การทูต ๘ รองหัวหน้าสำนักเลขานุการรองนายกรัฐมนตรี เจ้าหน้าที่การทูต ๘ รองผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ เจ้าหน้าที่การทูต ๘ รองกงสุลใหญ่ ณ นครโฮจิมินห์ ผู้อำนวยการกองรับรอง กรมพิธีการทูต
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองอธิบดีกรมพิธีการทูต

สรุปย่อ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานด้านการต่างประเทศเป็นภารกิจซึ่งประเทศไทยให้ความสำคัญมาโดยตลอด เนื่องจากตระหนักถึงคุณค่าของการสร้างและส่งเสริมความสัมพันธ์อันมิตรกับประเทศต่างๆ ด้วยสันติวิธี ดังนั้น กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็นส่วนราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง จึงมีบทบาทที่ชัดเจนในทุกยุคสมัย โดยเฉพาะในช่วงที่ประเทศประสบภัยคุกคามจากภายนอก หรือในช่วงที่มีความจำเป็นต้องแสวงหาความร่วมมือจากประชาคมระหว่างประเทศเช่นในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากวิสัยทัศน์ของกระทรวงต่างประเทศที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรนำ ในการเสริมสร้างสถานะและบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศอย่างมีเกียรติและสมศักดิ์ศรี ทั้งทางด้านเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง ศักยภาพความเจริญทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาทางสังคม ตลอดจนนำโอกาสจากกระแสโลกาภิวัตน์มาสู่สังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ” กรมพิธีการทูตถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญของกระทรวงการต่างประเทศ มีส่วนในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่วิสัยทัศน์ดังกล่าว โดยมีภารกิจหลักเกี่ยวกับพิธีการ ระเบียบแบบแผน และประเพณีปฏิบัติทางการทูต การต้อนรับบุคคลสำคัญที่เดินทางมาเยือนประเทศไทย การดูแลและอำนวยความสะดวกแก่คณะทูตานุทูต ให้ความคุ้มครองและเอกสิทธิ์ความคุ้มกันแก่คณะทูตานุทูต เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ทางการทูตได้โดยไม่มีอุปสรรค และต้องได้รับการปฏิบัติอย่างสมเกียรติ

ปัจจุบัน กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต มีบุคลากร 14 คน แบ่งออกเป็น นักการทูตจำนวน 8 คน (ผู้อำนวยการกอง นักการทูตชำนาญการพิเศษ นักการทูตชำนาญการ) เจ้าหน้าที่ธุรการ 2 คน และพนักงานจ้างเหมาบริการจำนวน 4 คน ทำหน้าที่ในการให้บริการดูแล ทั้งสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล และองค์การระหว่างประเทศ ซึ่งมีสำนักงานในประเทศไทย รวมกัน 210 แห่ง และมีจำนวนบุคลากรทางการทูต ทางกงสุล และพนักงานองค์การระหว่างประเทศ พร้อมทั้งครอบครัว รวมกันประมาณ 8600 คน ซึ่งนักการทูตแต่ละคน เมื่อเดินทางมาปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทย จะต้องมีการดำเนินการต่างๆ ตามระเบียบและกฎหมายไทย อาทิ การขอยกเว้นภาษี นำเข้าสำหรับสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว การเช่าที่พักอาศัย การขอตรวจลงตรา (วีซ่า) ที่เหมาะสมและการขยายเวลาพำนักในราชอาณาจักร การขอทำบัตรประจำตัวนักการทูตและใบขับขี่รถยนต์ การขออนุญาตนำคนรับใช้ ผู้ติดตามมาอยู่ด้วย ซึ่งเรื่องเหล่านี้ ต้องใช้เวลาดำเนินการและมีขั้นตอนเอกสารจำนวนมาก นอกจากนี้ ในส่วนของสถานทูต สถานกงสุลและองค์การระหว่างประเทศ ยังมีงานอำนวยความสะดวกด้านการยกเว้นภาษีต่างๆ การขอซื้อและนำเข้ารถยนต์ส่วนตัว รถยนต์ประจำ

ตำแหน่งและรถยนต์สำนักงาน การนำเข้าอุปกรณ์สำนักงานต่างๆ การยกเว้นภาษีสินค้าและบริการที่ใช้ในการดำเนินงาน การรักษาความปลอดภัยทั้งบุคคลและสถานที่ ซึ่งจะต้องพิจารณาตามความอ่อนไหวของสถานการณ์การเมืองของแต่ละประเทศ และเมื่อพิจารณาถึงปัจจุบันที่มีการพัฒนาความร่วมมือในระดับอนุภูมิภาค ระดับภูมิภาคและการรวมกลุ่มเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้จำนวนเจ้าหน้าที่การทูต กงสุล และพนักงานองค์การระหว่างประเทศ ในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้งานทางด้านเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต มีนโยบายทบทวนการให้เอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตแก่ประเทศต่างๆ ให้มีความรอบคอบรัดกุมมากยิ่งขึ้น โดยจะยึดตามหลักประติบัติต่างตอบแทน (Reciprocity) มาใช้ เพื่อต่อรองให้นักการทูตไทยได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันจากประเทศเจ้าภาพ ไม่น้อยไปกว่าเอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่ไทยให้แก่ประเทศนั้นๆ เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของชาติ และเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของนักการทูตไทย และเพื่อควบคุมการอนุมัติการขอยกเว้นภาษีต่างๆ ให้มีความถูกต้อง เป็นการรักษาประโยชน์ทางด้านภาษีอากรของรัฐ ซึ่งนโยบายดังกล่าวจำเป็นต้องทำการศึกษาอย่างละเอียดทั้งในด้านกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ความตกลงระหว่างไทยกับต่างประเทศ โดยต้องศึกษาและค้นคว้าเจาะลึกเป็นรายประเทศ และรายองค์การระหว่างประเทศ

ด้วยโครงสร้างหน่วยงาน และจำนวนทรัพยากรบุคคลที่มีอย่างจำกัด ไม่สอดคล้องกับภารกิจและปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ความล่าช้าของกระบวนการทำงาน ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการอนุมัติเอกสิทธิ์ในเรื่องต่างๆ ปัญหาการคัดกรองและแยกเอกสาร เป็นต้น ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานของกรมพิธีการทูตในภาพรวม และก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจของคณะทูตานุทูต เจ้าหน้าที่องค์การระหว่างประเทศและครอบครัว ซึ่งเป็นผู้รับบริการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้าง บทบาท ภารกิจ และปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลสนับสนุนในการเสนอแนะแนวทางการปรับโครงสร้างการดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ในการทำงานในด้านต่างๆ เช่น การรักษาผลประโยชน์ของประเทศไทยในด้านการจัดเก็บภาษีอากร (ในแต่ละปี สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล และองค์การระหว่างประเทศ ที่มีสำนักงานในไทย ทำการขอยกเว้นภาษีเป็นมูลค่ากว่า พันล้านบาท) การควบคุมและตรวจสอบเกี่ยวกับการขอยกเว้นภาษีให้มีความรัดกุมมากขึ้น ป้องกันการหลบเลี่ยงภาษีและการใช้เอกสิทธิ์ไปในทางมิชอบ การดูแลและรักษาความปลอดภัยคณะทูต กงสุล และพนักงานองค์การระหว่างประเทศ อันเป็นพันธะตามอนุสัญญากรุงเวียนนาฯ การปกป้องผลประโยชน์ของคณะทูตและคณะกงสุลไทยในต่างประเทศ ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่า

เทียม จากประเทศผู้รับ และการยกระดับมาตรฐานการอำนวยความสะดวกแก่คณะทูตานุทูต ให้มี
ประสิทธิภาพและไม่ล่าช้า เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้าง ภารกิจ และปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานของกองเอก
สิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับโครงสร้างการดำเนินงานกองเอกสิทธิ์และความ
คุ้มกันทางการทูต กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้เฉพาะ โครงสร้าง ภารกิจ
และปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต กรมพิธีการทูต
กระทรวงการต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ดังนี้
คือ ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้าง ภารกิจ และปัญหาข้อขัดข้องในการดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และ
ความคุ้มกันทางการทูต กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศในปัจจุบัน โดยรวบรวมข้อมูล
จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูล
ในการวิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทาง ในการปรับปรุงโครงสร้างกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน
ทางการทูต กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ ต่อไป

ผลการวิจัย

งานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต ครอบคลุมงานที่หลากหลาย ซึ่ง
ส่วนใหญ่เป็นงานบริการ โดยมีสถานทูต สถานกงสุล และองค์การระหว่างประเทศต่างๆ เป็น

ผู้รับบริการ เป็นงานที่มีผลโดยตรงต่อการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ และการอาศัยอยู่ในประเทศไทย ของบุคคลและหน่วยงานดังกล่าว หากเปรียบเทียบ ก็อาจกล่าวได้ว่า กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต ทำหน้าที่เสมือนกรมการกงสุลและสำนักงานเขตของนักการทูตต่างประเทศ

นอกจากนี้ งานในความรับผิดชอบของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต ยังมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับหน่วยงานราชการไทยในหลายกระทรวง เช่น กรมศุลกากร กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมธนารักษ์ กรมการขนส่งทางบก กรมการปกครอง กรมที่ดิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานความมั่นคงต่างๆ เป็นต้น และยังคงทำงานภายใต้กรอบกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายภายใน และระเบียบต่างๆ อาทิ อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต ค.ศ. 1961 พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พ.ศ. 2527 พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางกงสุล พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับ 30) พ.ศ. 2534 และ พระราชกฤษฎีกากำหนดคดีกักตัวตราศุลกากร พ.ศ. 2530 เป็นต้น ซึ่งต้องมีการกลั่นกรอง ตรวจสอบความถูกต้อง มิให้มีการหาประโยชน์จากเอกสิทธิ์ หรือป้องกันมิให้บุคคลแต่ละประเภทได้รับเอกสิทธิ์เกินไปจากสถานะที่พึงได้

จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พบว่า การดำเนินงานประสบปัญหาหลายประการ อาทิ ปัญหาในการดำเนินการการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ปัญหาในการดำเนินการขอยกเว้นภาษีสรรพสามิต ปัญหาการดำเนินงานนำเข้าสิ่งของเครื่องใช้ปลอดภาษี ปัญหาในการดำเนินการออกทะเบียนรถยนต์และการละเมิดเอกสิทธิ์รถยนต์ ปัญหาเรื่องการออกบัตรประจำตัวต่าง ๆ ปัญหาเกี่ยวกับการขออนุญาตให้ครอบครัวของอาชุนี ปัญหาในการรักษาความปลอดภัยสถานที่ ปัญหาในการรักษาความปลอดภัยบุคคล ปัญหาด้านการพิจารณาจัดตั้ง จัดซื้อที่ดินและอาคาร เพื่อใช้เป็นที่ทำการและที่อยู่อาศัยของคณะทูต ปัญหาการกำหนดนโยบาย และปัญหาการบริหารจัดการข้อมูล เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ สามารถควบคุมและลดจำนวนลงได้หากมีการบริหารจัดการ มีการควบคุม ตรวจสอบที่รัดกุม มีการบันทึกและรวบรวมข้อมูล และการประสานงานกับหน่วยราชการอื่น

ข้อเสนอแนะ

โครงสร้างของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตในปัจจุบันเป็นโครงสร้างมีมานาน และมีจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง การทำงานในปัจจุบันเป็นลักษณะ passive เป็นไปตามจังหวะงานที่ผ่านเข้ามา และโดยที่งานมีปริมาณมาก เจ้าหน้าที่ทุกคนยกเว้นผู้อำนวยการ จะมีงานในความรับผิดชอบโดยตรง จึงทำให้ขาดผู้ที่ทำหน้าที่กลั่นกรองงาน และกำหนดทิศทางและนโยบายในเรื่องต่างๆ เจ้าหน้าที่ทุกคนมีความเห็นว่า การปรับโครงสร้างจะมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของกองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตอย่างยิ่ง

จากการศึกษา สรุปได้ว่าควรปรับ โครงสร้างเพื่อให้มีการแบ่งสายงานการกำกับดูแลงานแต่ละด้าน ของแต่ละภูมิภาค รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศต่างๆ โดยเริ่มจากการปรับระดับผู้อำนวยการกอง จากนักการทูตระดับผู้อำนวยการต้น ขึ้นเป็นระดับผู้อำนวยการสูง พร้อมทั้งมีการแบ่งส่วนงานเป็นสองส่วน โดยแต่ละส่วนมีหัวหน้าฝ่ายและเจ้าหน้าที่ที่เป็นนักการทูตและเจ้าหน้าที่โครงการ เพื่อดูแลงานต่างๆ เป็นรายภูมิภาคและองค์การระหว่างประเทศ ทั้งนี้ มิได้หมายความว่า การเพิ่มจำนวนคนเพียงอย่างเดียวจะช่วยบรรเทาปัญหาที่ประสบอยู่ได้ เพราะปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมา มิใช่มีเพียงปริมาณที่มากขึ้นเท่านั้น แต่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับกฎหมายและระเบียบต่างๆ ซึ่งต้องมีการเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ มีการศึกษากฎระเบียบภายใน และแนวปฏิบัติของประเทศอื่นๆ ประกอบด้วย และยังคงต้องมีการประสานงานกับหน่วยราชการอื่นอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ การปรับโครงสร้างใหม่ดังกล่าว จะเป็นการรองรับแผนดำเนินการในอนาคตที่จะเพิ่มการใช้หลักประติบัติต่างตอบแทนกับประเทศต่างๆ และเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับประชาคมอาเซียน ซึ่งนอกจากจะมีการเพิ่มจำนวนนักการทูตประเทศอาเซียนประเทศอื่นๆ ที่จะมาประจำการในไทยเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการก่อตั้งองค์การระหว่างประเทศขึ้นใหม่ที่อาจมีขึ้นในอนาคตอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงแล้ว ยังเป็นการเพิ่มและสร้างบุคลากร และกลไกการประสานงาน เพื่อรับมือกับปัญหาด้านเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตรูปแบบใหม่ที่มีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น เช่น การแอบอ้างใช้เอกสิทธิ์ในการนำเข้ารถยนต์ราคาแพง การขอยกเว้นภาษีสินค้าฟุ่มเฟือยซึ่งไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ทางการทูต การที่นักการทูตมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับธุรกิจสีเทา การฟอกเงิน และการค้ามนุษย์ ประเด็นทางการทูตใหม่ อาทิ การสมรสของบุคคลเพศเดียวกัน และการอนุญาตให้คู่สมรสสามารถทำงานได้ เป็นต้น และประเด็นที่ทวีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบันคือ การดูแลความปลอดภัยสถานที่ทำการและตัวนักการทูต ซึ่งได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ทางการเมือง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

นอกจากการปรับ โครงสร้างเพื่อรับมือกับปัญหาต่างๆที่กล่าวมาแล้ว ยังเป็นการวางพื้นฐานเพื่อการดำเนินงานในอนาคตด้วย กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต จะไม่เพียงทำงานประจำวันแต่ละวัน และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณีเท่านั้น แต่การทำงานภายใต้โครงสร้างใหม่จะต้องเป็นลักษณะ proactive วางแผนการทำงานในอนาคตเพื่อสร้างมาตรฐานการคุ้มครอง ดูแลและอำนวยความสะดวกแก่คณะทูตานุทูตและองค์การระหว่างประเทศ โดยยึดหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และหลักประติบัติต่างตอบแทน ทำหน้าที่ให้ข้อมูลและประสานงานกับหน่วยราชการไทยที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานด้านภาษีอากร (เพื่อให้กระบวนการขอยกเว้นภาษี และการขอคืนภาษี มีความรวดเร็วถูกต้อง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรักษาผลประโยชน์ด้านภาษีที่ประเทศไทยพึงได้ด้วย) และหน่วยงานความมั่นคง (เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้การดูแลความปลอดภัย

ประเมินสถานการณ์ความปลอดภัย การป้องกันการก่อการร้าย และในขณะเดียวกัน ก็ป้องกันการ
ละเมิดเอกสิทธิ์และการทำผิดกฎหมายด้วย) ประการสุดท้าย กองเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการ
ทูต จะต้องทำการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบว่ากฎหมายใด ไม่สอดคล้องกับสภาวะ
ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป และสามารถเสนอทางแก้ไขหรือเสนอให้มีการแก้กฎหมาย เพื่อให้
สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด
